

KONYA

HALKEVİ AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

YIL XIII

MART — NİSAN 1949

SAYI : 125—126

İkinci İnönü Zaferinin 28 inci Yıl dönümü

Konuşan : Kur. Yzb. Hurşit Erentürk

28. Yıl dönümünü kutlulamak üzere toplandığımız 2. İnönü zaferinin, bu büyük günün, bütün dünyaca bilinen ve takdir olunan ölçüye sığmaz kıymetini bir def'a daha belirtebilmek için bundan evvelki günlere göz gezdirmeyi faideli buldum.

1. Cihan savaşında, maddi gücünden çok taşkın olarak vatanının içinde ve dışında açılan bir çok cephelerde, daima çok üstün düşman kuvvetleri karşısında yalnız kanının ve tarihinin üstünlüğü ile döğüşüp, kuvvet aldığı tarihine, ileri için kuvvet verici daha bir çok zafer ve kahramanlık sayfaları ilâve ettikten sonra, müttefiklerinin de tesiri ile mağlup olan Türk ordusunun, 30 - Ekim - 1918 günü, gaflet içinde ne yaptığını bilmiyenler tarafından imzalanan Mondoros mütarekesile, silah ve malzemesinin büyük bir kısmı elinden alınmış, imparatorluğun Türkten gayri bütün insanları birer emperyalist kucağına atılmış; Yurd, yer yer düşman birlikleri tarafından işgal edilmiş, Anadolu içlerine kadar galiplerin mümessil-

leri gönderilmiş, du suretle galipler büyük bir iştiha ile „ Hasta Adam „ denilen Osmanlı imparatorluğunun mirasını fi en paylaşmağa' bu arada doğuda da Ermeniler yer yer baş kaldırmağa başlamışlardı.

İstanbul'da, yalnız şahsi menfaatlarına düşkün saltanatçılar ve yakınları saraylarında bu ihtifale, gülerek galiplerin emellerine alet olmakda.

İşte, hemen hemen her maddi varlığı yok olmuş bu büyük şehidin üstüne Mondoros, bir kefen gibi örtülmek isteniyordu. Fakat ortada yıkılmak bilmiyen tek bir kuvvet varki oda, bir kaç nesilden beri durmadan dinlenmeden Aden,den orta avrupaya, İran'dan orta Akdeniz kıyılarına kadar geniş imparatorluk sınırlarında vuruşan ve bu imparatorluğun ağır yükünü omuzlarında taşıyan Türk unsurunun damarındaki asil kan ve asla boyunduruğa girmemiş ve ilelebet girmeyecek olan bünyesindeki, istiklal heyecanı.

Gaiplere göre, Osmanlı yurdu hazır bir lokma; Asil kanı damarlarında

taşıyanlara göre de, ya ölüm, ya istiklâl.

Düşmanların bu gafleti; Sarayın, milleti değil kendi şahsi menfaatlarından başka bir şey düşünmemesi sonucunda bu aziz vatanın, 15-Mayıs-1919 günkü durumu şöyle idi:

Yüz karası bir paçavradan başka hiç bir kıymet ifade etmiyen mütarekenin bir maddesine dayanarak, ihtilaf devletleri kendi yeniliklerini tehlikede gördükleri her yere kuvvet çıkarmış, mütareke hükümlerinin doğru tatbikini kontrol maksadile de muhtelif yerlerde mesillikler teşkil etmişlerdi. Bu arada Yunanlıların da İzmir'e çıkışını sağlamışlardı.

Bu olaylar cereyan ederken hakikatı ve ileriye çok iyi gören, mensup olduğu milletteki mevcut cevheri bilen ve buna inanan, bütün kuvvetini millettan alan, tarihin ve hatta insanlığın en büyük iki şahsiyeti. İstanbul'da baş başa vermiş; memleketi, içine düşmekte olduğu müşkül durumdan kurtarmak yolunda yapılacak işler ve alınacak tetbirler üzerinde konuşuyor, anlaşıyor ve kararlarında fikir birliği ediyorlardı. Bu iki büyük şahsiyetden biri Miriva Mustafa Kemal, diğeri Miralay ismet beydi.

İzmir'in işgali, bütün Anadoluyu sarsmış, maneviyat üzerine ağır bir darbe indirmiş fakat Kin duygularını artırmıştı. Herkes ağlıyor. Yaşamak isteyen milletler için ağlamak, doğru değildir. Damarlarında 120 asırlık Asil bir kan taşıyan bu Milletin çocukları, her tarafda silaha sarıldı. Vatanın her köşesinden bu işgali temin eden, protosto eden, tanımayan sesler yükseldi. Her tarafta, silahlar patladı. Gençler dağlara çıktı, Kızlar ve çocuklar cepheye taşıdı. Köşede minderinde oturan Nine ve Dedeler, birer Arslan kesildi. Bütün Hürriyet aşığı insanlar, muhtelif yerlerde

parça parça döğüşmeye başladılar. Herkes yurdunu, köyünü, ocagını müdaafaya hazırlanmıştı. Bu ve bununla beraber Milletin, ölümü, esarete tercihte kurtulmak için kafi degildi. Vatan bir küldü. Onu kurtarmak için birleşmek bir yoldan yürümek lazımdı. Bu toplanacak kuvvetide bir baş, uzakları gören gözler, hakikatları saçlarından yakalayan elle ve Türk Milletindeki İstiklâl arzularını bir Ülkü önünde topluya bilecek Feragat, Azim ve İdare müheykeli bir dahi Başbuğ muhakkak lazımdı.

Tarih, bildiği günden beri Hür yaşamış bu büyük Millete onu, o mucizeyi yine kendi içinden verdi.

19 - Mayıs - 1919 günü Samsun'da dogan güneşin şuaları, bu aziz vatanın üzerine çökmek isteyen kara buludu yırtarak tarihin esaret bilmez, boyun egmez en büyük milletine, eskiden beri olduğu gibi bu günde, yanında, her vakit hür yaşayacağını bu topraklarda kendisinden başka kimsenin efendi olmayacağını ve olamayacağını müjdelemişti.

Mustafa Kemal'le verilen karara göre, milli davanın tahakkuku için İstanbul'da faaliyeti daha uygun görülen Miralay İsmet, 16 - Mart - 1920 de İstanbul'un işgali ile artık burada çalışma sahasının kalmadığını görerek 19 - Mart - 1920 akşamı er kılığına girerek Maltepe'den yola çıkmış, uzun, bir kısmı yaya ve bazen at sırtında olarak, İzmit - Hendek - Düzce - Bolu Beypazarı üzerinden 9 - Nisan - 1920 günü Ankara'ya gelmişti.

Anadoluda, milletin üstünde hiç bir kuvvet tanımiyarak, filen hükümet kurmak suretile yeni bir safhaya giren milli mücadeleye baş olanlar, büyük bir İstiklâl savaşına, azim ve imanla hazırlanırken; İstanbul'da oturan padişah ve hükümeti bu milli hareketi bozmak

ve milletin güvenle kendilerine bağlandığı kahramanları itibardan düşürmek için; elinden hiç bir şey gelmemekle beraber, haince baş vurduğu çeşitli vasıtalar arasında onları, rütbe ve nişanlarından mahrum etmek ve gıyabın idam hükümleri vermekle müsbet bir iş yapmış olacağını umuyordu. Halbuki onlar, bütün milletle birlikte aynı kelimeleri bütün Cihana haykırıyorlardı. Ya İstiklâl Ya ölüm.

Türkiye, Büyük Millet Meclisi hükümeti erkânî harbiye reisi Miralay İsmet, bu vazifesi de uhtesinde kalmak üzere 8 - Kasım - 1920 de komuta bakımından ikiye bölünmek mecburiyeti olan Garp cephesinin Kuzey kısmı komutanlığında deruhte etmiş ve hemen bütün büyük devletlerden maddi yardım gören gafil düşmanı, ilk evvela teşkilatlı denebilecek bir avuc kuvvetle yüz geri ettirmiş, böylelikle Türk milleti varlığını, Büyük Millet Meclisinin kudret ve kuvvetini, girişilen savaşa inancını, savaş azmini bütün dünyaya isbat etmişti. Onun içeride ve dışarıda tanınmasını ve itibarını temin ve Türk Milletinin İstikbalini tayin edecek olan İstiklâl savaşımızın mukadderatını müsbet istikamete tevcih eden 1 inci İnönü zaferini şanlı tarihimizin sayfaları arasına katmıştır.

Bu meydan muharebesi; düşman ordusuna, Anadoluda yaptığı harekâtın bir askeri tenezzüh olmadığını, kendileri için çok pahalıya mal olacak büyük tehlikelerle dolu bulunduğunu isbat etti.

1. İnönünde dayak yiyen düşman, Türk ordusunun tahmin ettiği gibi bir vuruşta dağıtılamıyacığını anlamıştı. Fakat zaman geçtikçe; bu ordunun daha ziyade kuvvetleneceğide tabii idi. O halde vakit geçirmeden Türk ordusunun ortadan kaldırılması lazımdı. Bunun için Bursa dogusundaki kuvvetle-

rini artırdıktan, Uşak bölgesinde de oldukça kuvvetlendikten sonra Türk ordusunu yok etmek ve bir hamlede Eskişehir bölgesini ele geçirmek maksadile 23 - Mart - 1921 de üç Tümenle Bursa'dan İnönü, ve diğer kuvvetleriyle Uşak'dan Afyon istikametinde ileri harekete geçtiler.

Yunan ordusu mükemmel teşkilatlı idi. Gerek mevcudu ve gerekse ateşli silahları ile bir düşman alayı, o zamanki bir Türk Tümenine muadildi. Bizim en mükemmel tümenimiz olan 61. tümenin piyade alaylarında bir kısmı süngüsüz olmak üzere 750 Tüfek 5 - 6 ağır makineli tüfek vardı. Hafif makineli tüfek ile Bomba tüfegi yoktu. Tümen süvari bölüğü 40 - 50 atlıdan, Topçu ise İkışer, toplu 4 bataryadan yani 8 topdan ibaretti. (24) Arabalı bir kol ve 21 develili diğer bir kol tümenin bütün ihtiyaçlarını sağlayan ikmal teşkilini vucude getirmekteydi. Subay kadroları çok eksikti.

Buna mukabil düşman Tümenlerinde 3 piyade alayı, her alayda 3 tabur her taburda 6 - 8 ağırmakineli tüfek, her bölükde 6 - 8 hafif makineli tüfek ve 3 - 6 Bomba tüfegi vardı.

Üçer bataryalı iki dag topcu taburundan mürekkep bir alay yani 24 top Tümen topcusunu teşkil ediyordu. Subay kadroları ise tamamdı.

İnönü cephesinde çarpışacak kuvvetlerin maddi mukayesesi şöyle idi;

Tüfenk Makinalı Tf. Kılıç Top			
Türk	15000	150	900 56
Düşman	26000	1200	1200 76

İki taraf ordusunun Manevi kuvvetleri arasındaki fark büyüktü. Türk Ordusunun idaali çok büyük ve kudsi idi. Ulvi gayeye erişmek için savaşa atılmışdı. Egemen cetleri, Balkan dağlarından Mataban burnu a kadar olan memleketleri 400 yıl idare etmişlerdi. Türk

erkekleri karılarını, çocuklarını ve bunlarında katılması ile hep birden yuvalarını ve yurtlarını müdaafa ediyorlardı. Hürriyet, istiklal ve tarihleri için savaşıyorlardı. Babadan evlada veraset suretiyle intikal eden savaş gücü, yenme azmi emsalsizdi. Bu bakımdan Türk erinin manevi kuvveti düşmaninkine nazaran mukayese edilmeyecek derecede üstündü. Düşman ordusunun manevi kuvvetleri de ihmal dilemeyecek derecede önemli idi. Bir kaç yüz yıla dayanan ve Megalo ideo kelimeleriyle ifade ettikleri büyük emeller besliyorlardı.

Bütün kuvvetini baştaki Komutandan ve kendisini yaratan milletinden ve tarihinden alan bu bir avuç kahraman, düşman ilerleyişini ona, yenilmek bilmez Türkün ikinci yumruğunu vurmak için Sakarya nehri ile Domanıç dağları arasındaki mevzilerde bekliyordu.

Kışın şiddetli oluşu, Karın fazla yağışı, arazinin taşlık ve kayalık oluşu, bunlara ilaveten tahkimat edevat ve vasıtalarının olmayışı, hatta kazma ve küreğin dahi noksan bulunuşu yüzünden lâyihi veçhile tahkimatda yapılamamıştı.

Türk Ordusu bütün bu noksanlarını, ruhi ve fitri kuvvetleri ve komutanının sevk ve idaredeki dehasıyla telafi etti.

İlerdeki zayıf Türk örtme kuvvetleriyle muharebe ede ede ilerliyen düşman ordusu, 26—Mart—920 günü bir Tümeni ile cepheye çarptı. Gün geçtikçe artan kuvvetlerle taaruzunu şiddetlendirdi. Cephenin billhassa güney kanadında olmak üzere bir çok yerlerde mevzilerimize girmeğe muvaffak oldu. Buhranlı anlar yaşandı. Tümen komutanları avcı hatlarında omuz omuza erler gibi çarpıştı. General Papulas 29 mart günkü muharebeleri (düşmanın çılginca mukavemeti) tabiriyle tasvir

etmişti. Fakat çelik kadar sert bu cepheye her çarpışında Türk Ordusunun azim ve imanı karşısında taaruzlarının muvaffak olamıyarak eridiğini ve nihayet 31 martta evvela cephenin Kuzeyinde başlayan ve bütün cepheye sirayet eden Türk taaruzlarına dayanamıyacağını anlıyarak, kurtuluşu kaçmakta bulduğu zaman ne kadar gaflet içinde bulunduğunu anladı. Talih ona, gene yardım etmişti. Çünkü Türk ordusu bu mevziden çıkıp onu takip edebilecek bir ikmal teşkiline malik değildi.

2. İnönü meydan muharebesi, büyük komutanlar, kıymetli subaylar ve Kahraman erler tarafından kan ve can pahasına çok müşkül şartlar altında kazanılmıştır.

2. İnönü muharebesinin, komutanın doğru muhakemesi, açık görüşü, oynak sevk ve idare kudreti, müstakilen karar almak ve icra ettirmek kabiliyeti, subayların örnek karakter ve hareketleri, Türk Erinin kahramanlığı ve bunların hepsinin birden zafere inancı kazandırmıştır.

Ebedî Şefimiz Atatürk, (Bütün tarihi alemde sizin İnönü meydan muharebelerinde deruhte ettiğiniz vazife kadar ağır bir vazife deruhte etmiş komutanlar enderdir. Milletimizin İstiklâl ve hayatı, dahiyane idareniz altında şerefle vazifelerini gören komutan ve silah arkadaşlarınızın kalp ve hamiyetine büyük bir emniyetle istinat ediyor du. Siz orada, yalnız düşmanı değil Milletın makûs talihinide yendiniz.) diyerek cephe komutanı İsmet Paşanın büyük ve müstesna değerdeki bu başarisını öğmüştür.

2. İnönü meydan muharebesi İstiklâl savaşımızın dönüm noktası, düşmanın maddi ve manevi kuvvetlerinin, giriştiği işe elveremeyeceğini isbat eyleyen ve Türk milli varlığını bütün dün-

yaya tanıtan en önemli bir savaştır. Siyasi sahadaki tesiriyle birlikte, Türk Milli kudretinin bütünlüğünde düğümlemiştir. Denilebilirki, İstiklâl savaşının Türk zaferi ile neticeleneceği tarihi, 2. İnönü zaferi müjdelemiş ve dikte ettirmiştir.

Bu Millet, Bu mehmetçik, böyle Başbuğlar emrinde daha nice İnönü Zaferleri verebilir, gaflet düşmanlarını gaflet uykusundan uyandırarak yüz geri eder.

Ne mutlu, böyle bir milletin evladı olan bizlere.

Terbiye Ve Ceza

Mahmut Nedim GÜNTEL

Cezaî mevzualar, ahlâklı insanların ahlâklarını korumağı hedeflediğı için onlara hürmetsizlik ve itaatsızlık bu sınıf için mevzuu bahis değildir.

Cemiyette böyle olduğu gibi herhangi bir terbiye muhitinde de mesele aynıdır; ancak, terbiye muhiti, sadece mesul bulmak, ceza vermekle değil, terbiye usullerinin tavsiye ettiği çarelere baş vurarak cezayı icap ettiren âmilleri, sebepleri tedkik ile, tedavi ile kendisini mükellef bilir. Bu noktadan hareket eden terbiyenin vazifesi çok mühim ve naziktir.

Muhit ve aile farklarıyla bir mektebe giren talebeler arasında gerek bu farkların, gerekse irsî ve bünyevî ilcaların neticesi olarak mektep velâyetine, otoritesine intibak edemiyenler çıkabilir. Bunu zamanımıza münhasır bir disiplinsizlik mahsulü telâkki etmek te doğru değildir; çünkü böyle talebeler eskiden de vardı, eskiden de bu dejenerelerin çıkardıkları acıklı hadiseler az değildi. fakat o vakitler zaten ancak İstanbul ve bir kaç büyük vilâyete inhisar eden matbuat ile hayat ve hadisat arasında bugünkü sıkı münasebet teessüs etmemişti. Bundan dolayı her hadise gibi bu vakalar da mevzî kalırdı. Zamanımızda daha sık tekerrür ettiğini iddia etmek ise eski zamandaki vakaların istatistiği e!de olmadıkça hiçte doğru bir hüküm ola-

maz. Bu gibi pisikopatlarla ihtirazı gayrı kabil olan son kararı tatbikte asla tereddüt etmemelidir: terbiye muhitinden uzaklaştırmak!

Cemiyetin müstakbel vazife ve mesuliyet sahibine karşı bu muameleyi ağır bulmak, hali hazırda ehemmiyet vermemek suretiyle istikbali şüpheyeye düşürmektir. Güvenilecek istikbal, ancak hertürlü tedbirleri alınmış bir halden doğabilir; yalnız, son çare, ilk ve lâkayit bir karara bırakılmamalıdır.

Bu taktirde vaziyet, sancıyan bir uzvu kangren oldu diye hiç bir ihtisasa arz etmeden kesmiye benzer ki acıklı bir hadise. Müstahakkına tatbik edilen böyle bir karar, kaybetmek değil, kazanmak ifade eder.

Mevcut terbiye usullerinin düşünebildiği bütün ihtimallere, tetkiklere, teşhişlere göre ayrı ayrı alınan tedbirler netice vermezse nihai kararı vermemek için bu tedbirlerde de eksiklik olabileceğini düşünmek bir vehimdir.

İçtimaî hadiseler karşısında acımak, ferdi bir fazilet olabilir; fakat maşerî bir kötülüktür.

Terbiyenin vazifesi çok hassas bir itina ile iradeyi, ruhu çürümekten korumak; fakat buna rağmen çürüyen, çürümüş olanı feda etmekten çekinmemektir. Terbiye sağlamlara karşı bu vazifeyi yapmakla mükelleftir.

Çanakkale Deniz Zaferinin yıl dönümü dolayısıyla :

18 Mart

Yazan : Cemal Oğuz Öcal

Birinci Cihan Savaşı deyince, koçlar gibi döğüştüğümüz, sebiller gibi kan akıttığımız, dünya ya erlik dersi verdiğimiz cephe!er ve bunların başında şehitler ve gaziler diyarı Çanakkale gelir. Çanakkale denildiği zaman da, 18 / Mart / 1915 te kazandığımız muhteşem deniz zaferini hatırlarız. Evet bu tarih, bizim için baştan başa kahramanlık, hamaset, hârika, şan ve şeref dolu olan mutlu ve unutulmaz bir tarihtir.

18 / Mart 1915 . . . Bütün dünyayı hayrete bırakan bu eşsiz zafer, 34 sene evvel kazanılmış : Babamın esir, ağabeyimin şehit düştükleri zaman . . . Rahmetli annemin ve sayısız Türk annelerinin bağırllarına taş bastıkları, gözlerinden yaş yerine kan akıttıkları, henüz memedeki yavrularına süt yerine ızdırap emzirdikleri vakit . . . Ben, o vakit, bir yaşımda imişim. Fakat, ne hikmettir bilinmez, şu mısralar tâ o zaman zihnime yer etmiş :

Çanakkale içinde aynalı çarşı

Anne ben gidiyorum düşmana karşı . . .

Bu düşman, dünyanın en kuvvetli donanmasına sahip, Çanakkale Boğazını geçerek İstanbulu almak, bizi köle yapmak isteyen iki büyük devlet; onlara karşı giden de bağıryan Ana-

dolunun bağıryan yanık çocuğu, Mehmetçiktir. Ayağında çarık, sırtında çanta, fakat göğsünde kat kat iman bulunan, ilâhi Mehmetçik . . .

Karşımızda yalnız İngilizlerle Fransızlar ve onların siperlerimize durmadan ölüm yağdıran korkunç zırhlıları değil, "Yedi iklim-i cihan , var onlar bir (Dev), biz bir (Karınca) . . . Nisbetsiz, çetin zorlu, ve görülmemiş bir savaş yapıyoruz. Savaş Tanrısı Mehmeçik vecd içinde . . . Düşman gemilerini Akdenizin kızılbaşan sularına gömmek için ölesiye, bitesiyeye vutuşuyor Misket ve şarapnel parçalarıyla bağıryanın delik deşik olduğuna aldırıldığı biie yok . . . Evet :

Bomba şimşekleri beyninden inip her siperin

Sönüyor göğsünün üstünde bu arslan neferin !..

18 Mart 1915 . . . Göğsümüzü gurur ve iftiharla kabardan bu şanlı tarih ctin çeliğe, imanın kuvvete , hakkın haksızlığa, kısacası Türk ırkının , Yedi iklim - i cihan , a galebe çaldığı tarihtir. 18 Mart 1915, barbaros çocuklarının Türk tarihine yeni bir (Preveze Zaferi) kazandırdıkları parlak bir gündür. Biz Akdenizi kara bulutlar gibi kaplayan

ejderha yapılı Elizabet, Buve, Agamem-
nun, Sufren, Keen, Mari ve benzerlerini
bu gün sulara gömdük : . . 18 Mart
1915, Türk ırkının yenilmez, Çanakkale,
Boğazının geçilmez olduğunu bütün
dünyaya isnat eden bir gündür. Evet,
18 Mart 1915 Türk vatanperverliğinin
Tanrı katına yükseldiği, (Karınca)
nın (Dev) e müthiş ve amansız bir
darbe indirdiği gündür.

Türk tarihinin en parlak zaferlerin-

den ve en şanlı savaşlarından biri olan
bu muhteşem günü yaratmak ve bizleri
bu mubarek topraklarda hür ve mes'ut
olarak yaşatmak için Tanrının rahmeti-
ne kavuşan, "Bu topraklar için top-
rağa düşen,, aziz ve kahraman şehitleri-
mizi unutmıyalım !..

Bizden onlara, gönüller ve gökler
dolusu minnet ve saygı... Müsterih
olsunlar ! . . . Zira bıraktıkları (Mukad-
des Emanet) in ebedî nöbetçileriyiz !..

18 MART 1915

Çanakkale Deniz Zaferimizi anarken

Bugün deniz zaferi, şan ve şeref günüdür,
Bugün bütün Türklerin en büyük düğünüdür !..
Bugün (Türk) ü tanıdı utançla mağıur düşman,
Bugün yavuz Mehmetçik kusturdu dünyaya kan !..

Bugün düştü toprağa bir haftalık güveyi,
Bugün gömdük sulara: Elizabet, Buve'yi!..
Bugün yastan, sevinçten yaşıyor gözlerim,
Anamı özler gibi o günleri özlerim!..

Söylenir menkibemiz: Yemen, Sîna çölünde,
Bugün kanlı ihtiras can verdi Türk gölünde!..
Başka günle tarihler bir tutamaz bugünü,
O gün doğan çocuklar unutamaz bugünü!..

Mukaddes vatan aşkı gönülleri sarınca,
Nispetsiz bir boğuşma yapmış (Dev) le, (Karınca)!..
Hâlâ kızıl akıyor yıllar var ki Akdeniz,
O gün sebiller gibi kan akıttık çünkü biz !..

Geçti altın tarihe: Kanlısirt, Anafarta,
Borçludur şerefini Türklük (18 Mart) a !..
Yakarken ruhumuzu kutlu savaş ateşi,
Bugün Çanakkale'den doğdu zafer güneşi!..

Bugün cihan ders aldı muskalı bir neferden (*),
Bugün gaziler kadar mestim ben bu zaferden!..
Mayamızı erlikle yoğuran gün bugündür,
Muhteşem Sakarya'yı doğuran gün bugündür!..

(*) Ateş yağmuru altında 276 kiloluk top mermilerini, insan
gücünün üstünde bir kuvvet ve imanla sırtında taşıyıp bataryası-
na yetiştiren SEYİT adındaki kahraman Türk neferi...

11

Onun için kanunu yapanla onları tatbik edenin, bir birinden mustakil olmaları şarttır. Hatta bakanları Millet vekillerinin meydana getirdiği meclis değil, ancak Devlet reisi seçer. Devlet reisini de millet doğrudan doğruya seçer. Eğer bakanlar meclis tarafından seçilecek olursa bakanlar kurulu üzerinde Meclisin bir baskısı meydana gelmiş olur. Bu sistemde bakanlar meclis tarafından seçilmediği gibi devlet reisi tarafından seçilirken meclis içinden de seçilmezler. Millet meclisinin dışından seçilirler. Çünkü aksi halde milletin en iyi müdafii olan Milletvekilleri Bakan olmak hevesine kapılarak asıl vazifelerini ihmal etmeleri ihtimali mevcuttur.

Meclisin dışından seçilen Bakanlar kurulu devletin yasama faaliyetine hiç bir zaman karışamazlar. Kanun yapıırken bakanlar müzakerelere iştirak edemedikleri gibi meclise hiç bir kanun teklifi de yapamazlar. Yürütme erki yasama erkinin faaliyetine iştirak edemediği gibi; yasama erkide yürütme erkinin faaliyetine müdahale edemez. Hatta bakanların meclise karşı ne siyasi ne de hukukî bir mesuliyeti bahis mevzuu değildir. Ancak onlar devlet reisine karşı mesuldürler. Halbuki kuvvetlerin işbirliği sisteminde esas kuvvet meclisedir. Yürütme erkinin mümessili olan bakanlar millet meclisi üyeleri arasından seçilirler. Bunları ya bizzat meclis ya Devlet reisi yahut da kabine başkanı olan başbakan seçer. Bakanların seçimine meclis itimat oyu vermekle seçime bizzat iştirak etmiş olur. Aynı zamanda bu sistemde bakanların mesuliyeti meclise karşıdır. Meclis istediği anda bakanların vazifesine son verebilir.

Kuvvetler ayrılığı daha sonraları KANT ve Fransız müelliflerinden MICHOU tarafından müdaafa edilmiştir

Müelliflere göre; (ezeli bir tecrübe ile malumdur'ki ikdidara sahip olanlar onu suiistimale meyyaldirler. İşte bu ikdidarın önüne geçmek için onun diğer bir ikdidar ve selâhiyetle tahdidi icap eder. Esasen yürütme erkinin selâhiyetleri mahduddur. Yasama erkinin hudutsuz selâhiyetleri yürütme erkine tanınacak selâhiyetle frenlenmelidir.

Kuvvetler ayrılığı bu kadar kuvvetle müdaafa edilmiş olmasına rağmen gene muhtelif cephelerden tenkit edilmiştir.

1 - J. J Russo'nun Tenkidi :

Russoya göre hakimiyet devir ve ferağ edilemediği gibi, tecezzide kabul etmez. Hakimiyet tamamen millete hastır ve bu selâhiyetini meclis vasıtasıyla kullanır. Halbuki kuvvetler ayrılığı prensibi bu esasa aykırı hareket etmekle devletin hakimiyetini parçalamaktadır.

Devlet hakimiyetini yürütme, yasama, kaza erki gibi üç organ vasıtasıyla kullanması tamamen zaruri ve amelî imkanlar neticesidir. Yoksa yekdiğerinden müstakil mesuliyet ve selâhiyetleri ayrı ayrı organlardan bahsetmek devletin tecezzi kabul etmiyen hakimiyetini parçalamaya kalkışmaktır.

2 - Woodrow Wilsonun tenkidi

Bir kerre kuvvetler ayrılığı prensibi ikdidar ve selâhiyeti parçalayarak onu acze mahkûm eder. Saniyen bu prensip tatbik edildiği takdirde devletin ve bilhassa hükûmetin selâhiyeti parçalanarak yasama ve yürütme erkinin mesuliyetleri küçültülmektedir. Ve böylece bu küçük mesuliyetler karşısında organlarda mesuliyet duygusu kaybolmaktadır. Diğer taraftan ne aklen ne de ilmen kuvvetlerin ayrılmasına imkan yoktur. Çünkü nasıl insanın melekeleri bir birinden ayrılmazsa hakimiyetin icap ettirdiği selâhiyetlerde birbirinden ayrılmaz.

3 - Hukukî tenkitler :

Kuvvetler ayrılığı devletin hukukî birliğini bozar. Çünkü devletin hukukî şahsiyeti tekdir ve bu hukukî şahsiyetin icabettirdiği kudret ve selâhiyetinde tek olması lazımdır. (1) Halbuki kuvvetler ayrılığı prensibi birbirinden bağımsız iki organdan bahsetmekle bu esasa aykırı hareket etmiş ve devletin şahsiyetini ikileştirmiş oluyor.

4 - Realist tenkitler :

Kuvvetler ayrılığı prensibinin hukukî bir değeri yoktur. Bu prensip siyasi bir prensip olup daha ziyade bir mevzuu hukuk meselesidir. (2) Mevzuu hukuk kuvvetler ayrılığını kabul ederse kuvvetler ayrılığı prensibi o memleketde caridir. Aksi halde bu prensibin mevcudiyetinden bahsolunamaz.

XXX

Realist doktrin sahiblerinin dedi-

(1) *Cerre de malberg*

(2) *Duguît, Barthélemy ve Duez.*

ği gibi kuvvetler ayrılığı prensibi bir mevzuu hukuk meselesidir. Fayda ve mahzurları cemiyetden cemiyete; cemiyetlerin bünyesine göre değişir. Bir cemiyetde gayet iyi bir şekilde tatbik edilen ve faydalı neticeler veren bu sistem cemiyet ve milletlerin sosyal bünyeleri icabı olarak diğer cemiyetler için zararlı olabilir.

Saniyen kuvvetler ayrılığı prensibinin hükûmetin mesuliyet hissesini küçülterek onda mesuliyet duygusunu kaldırdığı tenkidi de pek yerindedir. Çünkü, küçük bir mesuliyet ile büyük bir mesuliyetin uyandıracağı mesuliyet hissi bambaşkadır. Bu prensip aynı zamanda devletin hukukî şahsiyetinin tekliği esasına da uymaz. Devlet hakimiyetinin tek sahibi vardır. Bu hakimiyetin sahibi onu muhtelif organlar vasıtasıyla kullanabilir. Kanaatimizce hakimiyetin yegâne temeli millet olduğuna göre onun yegâne mümessili olan meclisin bütün selâhiyet ve kudretleri nefsinde toplaması icap eder.

Seydişehir'in Kuruluşu

Yazan: Rüştü ERTEN

Şimdiye kadar Seydişehir'in " Seyit Harun " adında Horasanlı bir Türk tarafından kurulmuş olduğunu biliyorduk.

Memleketinde emir olan Seyit Harun'un sebebi seyahatiyle takip ettiği yol; görüştüğü zevat ile şehir tesisindeki çalışmalarından bahis elimizde bir de menakipname vardır.

Bu eser 962 H 1554 M tarihte (Makalatı Seyit Harun) namı altında Seyit Harun'un biradesi " Seyit Bedritin " in oğlu Musa mahdumu Abdülkerim tarafından kaleme alınmıştır.

Menakip nameden dört nüsha mevcut olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz. Bulundukları mahaller şöyledir.

1 -- Konya Müze kütüphanesi No. 1517 de.

2 — Manisa Muradiye kütüphanesi No. 1390

3 — Merhum Ferit Uğur üstadımızın Hususî kitaplığında

4 — Şahsî kitaplarımız arasında (Millet Vekilimiz Sayın Sadi İrmak mutalaa için Ankara'ya götürmüşlerdi)

Bu dört nüsha arasında sahife, yazı farkları mevcut isede ibare ve metin itibarıyla bir birlerinin aynıdır. Yalnız en eskisi Konya müze kütüphanesinde bulunan olup diğerleri meraklılar tarafından üretilmesi ihtimali vardır.

Seyit Harun türbe ve camii ile cami avlusunda ayrı bir türbede medfun Selçuk ümerasından Rüstem bey kita-

belerinden bahis salâhiyetli zevatın asarı meyanımız harici olduğundan bunlardan sarfınazar eder isek Seyit Harun menakibi etrafında şimdiye kadar intişar eden yazılar şöyledir.

1 — 1926 yılında Babalık gazetesinde (Tarihte Seydişehir) başlıklı tefrikamız.

2 — 1936 da Konya mecmuası sayı 4 sahife " 226 " Merhum Ferit Oğuz üstatımızın (Seydişehir kuruluşu) adlı makaleleri

3 — 1946 yılında Türk Tarih kurulu tarafından neşredilen Belleten cilt 10 Sayı 40 da Manisa lisesi Tarih öğretmeni M. Çağtay Uluçay tarafından Seyit Harun'un ciltindeki yazılardır.

Sayın Ç. Uluçay tarihi kıymeti olan bir tahlilden sonra " Abdülkerim " makalatını aynen ilâve etmek suretiyle eserine ayrıca bir değer kazandırmaktadır.

Seydişehir'in kuruluşuyla ilgili ve bir çok emek mahsulu bu yazılarını me'hazleri (Abdülkerim) menakibi olduğundan muharrirleri binnetice Seydişehir'in Seyit Harun tarafından kurulduğu sonucuna varmaktadırlar. Bilhassa Sayın Uluçay Seydişehir'in Seyit Harun tarafından kurulduğunu menakibe dayanarak sahife 756 da isbat etmektedir.

Biz Seydişehir'in bulunduğu mahalde kadim bir kasabanın mevcut olduğunu Seyit Harun gelerek bu kasaba-

yı imar ve ihya ettiği sonucuna varmış bulunuyoruz.

Bu hakikatı tebaruz ettire bilmek için yazımızı şöylece üç bölüm içinde sayın okuyucularımıza sunacağız.

A) Abdülkerim menakibi üzerinde incelemeler.

B) Seyit Harun hayatında yazılan menakip nerede.

C) İstinat ettiğimiz tarihi me'hazler.

A : Abdül Kerim Menakibi üzerinde incelemeler

Menakibin dördüncü sahifesini beraberce okuyalım

İmdi ehlibba gayet arzomalık edub Aydın ilinden Saru han ilinden nice aşıklar sadıklar gelüp biz fakire tevazu ettilerki sen bir pirsin hem evliyanın neslisin sana lâzımdır bu seyyidi harun'un makalatın azizlerden işidüb bildiğin üzre yazub beyan edesin,

„ iki satır sonra „

Bu fakir Abdülkerim bin şeyih Musa seyit Harun Sultanın makalatını sol pirlerden ve salihlerden ve azizlerden işidüb bildiği üzre dahi bazı farisi evrak bulup Farisiye Türkçeye Tecrüme edüb tahrir olundu.

Menakibten alarak yokarıya naklettığımız parçadan anlaşıldığı üzre Seyit haruna bağlılıkları dolayısıyla merkadini ziyaret etmek için Şeydişehir'e gelen Aydın, Saruhanlı zevatla dostları ihtiyar Abdülkerime bir menakip name yazmasını ısrarla rica ediyorlar. Muharririn Pirlev, Salihler, Azizler di-

ye tavsif ettiği zevat Seyitharuna bağlı ecdatlarından duyduklarını zamanlarına uygun bir şekilde Abdülkerime anlatıyorlar. Yazarda bazı kaydıyla bulabildiği Farisi evrakı dilimize tercüme ederek eserini meydana getiriyor.

Menakip nameden bir kaç parça alalım:

1) Göç horasandan Konyaya geliyor Seyithavun Konyada namaza duruyor. İki rikât namazı iki yılda tamamlıyor. [Menakip] sahife [14]

2) Konyadan çıkılıyor, Hatunsaray civarında Harun'un biraderi, muharririn dedesi ölüyor, Yetim kalan Seyit Musayı bindirdikleri deve sürçerek çocuğu düşürüyor. Harun duruma müteessir oluyor deveye (taş ol kal diyor) hemen deve taş oluyor. [Menakip] sahife [24]

Şeydişehirde Cami, mescit, minare yapılırken muhtelif mahallerde bulunan taşlara harun emir veriyor taşlar hareketle yapı mahallerine geliyor Menakip sahife 26

Menakipname verdiğimiz misaller ve emsalleriyle doludur bu itibarile eğer bir menakipten ziyade Seyit haruna aşık zevatın bağlılıklarına bir nümune olarak meydana getirilmiş bir kip manzarası arz etmektedir. Makaya Harım 13 Rabiülevvel 720 H yılında vefat etmiş menakipname 962 H tarihinde yazılmıştır zamanlarımızdan 400 küsur sene evvel yazılmış klâsik bir eser olarak okunabilir, Değilse tarihî me'haz olmaktan çok uzaktır mutalaa-sındayız. (Devam edecek)

Koca Sinan İçin

Ey mimarlar mimarı! Benim Koca Sinan'ım!
Seni andıkça artar güvenimle, inanım!
Her (9 Nisan) günü içim dolar seninle,
Altın yapraklarıyla tarihim gelir dile!..

Cenk olunca (Ocak) tau seferlere yollandın,
Kılıcı da bir pergel, gönye gibi kullandın!..
San'atın anşılmaz sırlarına erdin, sen,
Çekicinle mermer ebedî ruh verdin, sen!..

Nerden esti bu dehâ, kimdir senin üstâdın?
Üç kıt'anın nabzında çarpıyor büyük adın!..
Gökleri kucaklıyor dört asırdır kolların,
Menkibeni anlatır: Kervansaray, yolların!..

Birer hayat fışkırır: Saray, hamam, çeşmeden;
Bütün Türklük mutludur dehâna erişmeden!..
Zekânın şimşekleri ufuklarda çakıyor
(Selimiye) dünyayı hayrette bırakıyor!..

Kurduğun köprüleri aşıp (Serdengeçti) ler,
Atlariyla (Tuna) dan, (Vistül) den su içtiler!..
Haykırınsı destanını gençlik cihana bırak!
Carb'ın (Mikelanji) ları yanında kalır çırak!..

Yarattığın her câmi, her minare, her çini
Titretiyor huşûnla her görenin içini!..
Sarsılmaz bir inanla inandım ki bir daha
Yaklaşamaz hiç bir kul senin kadar Allahal

Kaldır da bir başını dinle bir kez ey Sinan!
Bak, nasıl ruhumuzdan taşıyor kutsal inan!..
Torunların şaşmadan izinden gidiyorlar:
"Biz de bir Koca Sinan olacağız!..", diyorlar!

Ne canlar doğurmuş meğer Türk anaları,
Bugün (Ağırnas) lılar yakınsın kınaları!..
Varlığınla milletim kıvanç duysun övünsün,
Senden mahrum olanlar, haşra kadar, döğünsün!

Mümkün olmuş sayende bu vatanın imarı,
Unutmaz seni ÖCAL ey dahî Türk mimarı!
İşliyerek adını kalbimin üzerine,
Sunuyorum Şirimi bir fâtiha yerinel

Cemal Oğuz Öcal

Tarihten Damlalar

Türk Alemi

Basri GÖKKAYA

(TÜRK LÜK ÂLEMİ) başlığını taşıyan bu tarihsel etüdümüz " NE MUTLU TÜRKÜM DİYENE! ", sözünün; ya ni ATATÜRK'ün ruhundan kopmuş olan ilâhî vecîzenin ne kadar yerinde ve ne mertebe mahalline masruf, göğüs kabartıcı bir hakikatı canlandırmış olduğunun en muhteşem bir ma'kesidir.

TARİH denilen olaylar UMMANına dalarak, zaman ve mekân mefhumunu cevelânına dar bulan o deryâi TÜRK LÜK acununu seyre koyulacağız.

Hemen hemen dünyanın başlangıcı gününe kadar geriliyen sınırsız ömrüyle varlığını ortaya koyan, ilk fışkırış beşiği olan ASYA'dan doğarak Şarkla Garbe kol atan, hatta beşer kümeleri nin şöyle böyle üçte ikisine yakın bir kısmının kökü rolünde olan ve bu ara da medeniyet, fütûhat gibi, bir kuvvetin fitrî enerjini tebellür ettiren faktörlerden başkaca olarak siyaset, idare, ekonomi, ziraat, ticaret, askerlik, sanat, genel teşkilat yönlerinden de insanlık kervanına önderlik edenler Türkler olmuştur.

İşte biz bu Türkü ve bu Türklüğü, başdöndürücü heybet ve azemetiyle, o nisbette de kıvanç verici değeriyle tebellür ettirerek okuyucularımızın hayret ve takdir gözlerine aksettirmek emelindeyiz. Bu vadide yol alırken elimde

bulunacak olan silâh, şahsî his ve telâkkilerimiz olmayacaktır. Fikir ve tahlil MEŞ'ALEsi olarak bize, ancak ve ancak kudret ve şöretlerine dünya çapında kıymet verilmiş olan ünlü bilginlerin meydana koyduğu DÖKÜMANları, klâsik medotlarla bağdaş kuran usulleri olacaktır.

Ve elimizdeki, şâmil ve güvenilir kaynakların taşıdığı bilisel otorite hakkında da ileride mufassal bir fihrist ve receğiz.

Şimdi sözü ve konuyu TARİH adesinden temaşaya koyulalım:

TÜRKLER; Kürei arz yüzüne ilk olarak dağılmış ve serpilmiş en eski uluslardandır. Bu dağılış ve serpiliş, o kadar eskidir ki hemen hemen tarihe de takaddüm eder bir hal arzeder. Bu arada, iktidar ve nüfuzlarını bütün dünya tanıtmış ve teslim ettirmiş olmak la beraber askerî teşkilâtlarındaki üstün bilgi ve disiplinleriyle cihanşümul fütuhat ve istilalara zafer bulmuşlardır. Bu ve buna munzam genel sebeplerden dolayı Türkün tarihsel çehresini tebellür ettirirken diğer devlet ve milletlerden de bahsetmek gerekiyor. Zira olayların bunlarla sınırlı ilgileri vardır. Kıdem bakımından binlerce yıllara doğru maziye kayan TÜRKler, Asyada HİND, FARS, ARAPlarla çarpıştığı gi-

bi Avrupada da Yunan, İtalyan, Fransız, Polanya, Macar ve Slavlar'la kanlı ve çetin savaşımlara girişmiş ve bu devletleri ağır yenilgelere uğratarak kılıcının şiddetini kâinata teslim ettirmiştir.

Ve bu savaşlarda düşmanların milyonlarcasına meydan okumak suretiyle askerlik sahasındaki maddî ve manevî şehametini bütün cihana tastik ettirmek şöhretini kazanmıştır.

TÜRKler, asırdan asıra intikal eden efsanevi kudret ve haşmetleriyle gün geçtikçe çağlaşan tabii bir kütle halinde zaman ve mekân mefhumunu da çiğnercesine kürei arza ünlerini yaymaya muvaffak olmuşlardır.

Yine Türkler, dünya olayları ve tarihi cereyanlar üzerinde o kadar derin ve engin izler bırakmışlardır ki bunu inkâra asla imkân tasavvur edilemez. Hattâ Avrupahlar, yani Garp tarihçileri tarafından (HUN) ler diye tanıtılan ve cesaretleriyle adeta Granit yürekli vasfını taşımış olan Budun da, başka unvanla tanınmış olan türkten gayri bir ırk değildir.

Beşerin 2. ci Babası olan Nuh'un evladları hicreten önce şöyle böyle 35-40 asır aralarında SENCAR yaylasından çekilerek Kürenin muhtelif bölgelerinde dağılmıştır. Nuhun en büyük oğlu ve Türkün dedesi mesabesinde olan YAFES, bu sıralarda çocuk ve çoluğuyla beraber yukarı ASYaya doğru kayarak oralarını kendilerine yurt edinmişlerdir. Evlatlarından bir kısmı tarihi rivayetlere göre, FARS ve BBH-TRAN semtlerinde vatanlanmışlardır. Ancak bu yerde uzun müddet her nedense kalmamış veyahut kalamamışlardır. Bunun üzerine hareket istikametlerini KÂ GAR şehrinin sırtını verdiği yüksek dağların eteklerine doğru ilerlemişlerdir. Aynı kaynaklardan olduklarını kabul eden Çinliler, kendilerini YAFS menşeli bilirler. İhtimaldir ki YAFESin oğulları da KÂŞGARın do-

gusundaki ŞENSİ eyaletine göç etmiş ve orada tam yurtlanarak Çinlilerin de göbegi olmuş bulunsunlar. Yine YAFS oğullarından diğer bir kısmı belki de SENCAR yaylasının kuzeyine doğru yürümüş ve oradan Ermenistan Gürcistan dağlarına dalarak Volga ile Don nehirleri arasına serpilmiş olsunlar.

Bu sınavarî göçler esnasında yine YAFES'in evladlarından diğer bir kısmı Doğuya sapmıştır. Ve bunlardan da TÜRK ırkı meydana gelmiştir. Garba yönelen koldan da Avrupa kavimleri türemiştir. Bazı tarihçiler ise bu teze aykırı tefsirlerde bulunmaktadır. Bunlara göre YAFESin 8 oğlu vardır. Bu sekiz çocukta en zekisi, en akıllısı ve en tetbirlisi TÜRĖtür. YAFES' bu kudretli ve oturaklı oğlunu bütün çocuklarından üstün olarak sevmektedir. Bu sebepten dolayı olacak ki bunu KABİLESinin reisliğine tayin etmiştir. YAFES, bu tayin işini bir Vasiyetname ile tasdik ve teyid ettikten sonra aradan biraz zamanın geçmesiyle muzadder olan fani günlerini tamamlıyarak bu dağdağa ve ızdırap belâğahından el etek silerek ebedî karar yerine dalmıştır.

Bu hadiseden bir kaç yıl sonra Oymaklar sağa sola sökün etmiye, hicrete ve orayı terke koymuşlardır, Bunun üzerine TÜRK de evlatlarıyla hısım ve akrabalarını yanına katarak KALMUK beldesi yakınındaki İSİ gölü eteklerine gelmiş ve orada yurtlanmış tır. TÜRK dahi uzun müddet süren çetin ve sert riyaset hayatından sonra ecel sehvasının sunduğu ölüm bâdesini içerek bu fani aleme vedâ etmiştir.

TÜRK; bu sıralarda göçebe hayatından sakin ve temelli bir Yurt'a konmak usulünün ilk kademesini iycad etmiştir. Bundan başakaca olarak gerek askerî teşkilât, gerekse idarî nizamât bakımından elzem olan kanun ve tüzükleri de meydana getirmiştir.

TÜRK dahi hayatında, en zeki ve en becerikli olan oğlu TÛTENK'i kendi yerine nasb etmiştir. TÛTENK'de babası gibi fevkalâde tedbirli, dũrendiş, akıllı ve nâfiz bir görüş sahibi idi. TÛTENK, Fars padişahlarından PİŞDAD-DİYAN sũlâlesinden KEYUMERS ile çağdaşı. TÛTENK, bir gün avlanıyordu. Bir geyik vurdu. Bunun etini ateşte kebab ederek yemiye koyuldu. Derken bir aralık elinden bir parça yere düştü. Tekrar o parçayı alarak yedi. Bunda fevkalâde bir çeşni ve bir lezzet buldu. Etin düşmüş olduğu yerin tuzlu olduğu anlaşıldı. Bu suretle yemeklerde TUZ kullanılmak usulũ de TÛTENK'in buluşlarından sayıldı.

TÛTENK'in ölümü üzerine babasının yerine oğlu İlçi Han geçti. Ve uzun yıllar kabilesine Reislik yaptı. İyi idaresiyle, adalet ve vatanperverliğiyle, bilhassa memleketini bayındırlığa kavuşturmak hususundaki azmũhimmetiyle şöhret almış olan İlçi Han, oymak hakkını âdeta kendisine perestiş eder bir sevgi haline getirebilmişti.

Vakta ki İlçi Han da Ecel şarabının verdiği keskin ölüm zağıyla sermdî uykusuna abandı. Riyaseti, sıra ile oğulları Dibbakuy ile Geyük Hanlar aldı. Bunların riyaset günleri kayda değer bin bir çeşit inkişaf ve umran eseri yarattı. Adaletten zerre kadar inhiraf etmeyen bir eşitlik hamlesi her ferde tam hak ve serbesti tanıdı Evlâdlarına, gül-

lük gülũstanlık bir cennet numunesi bırakarak onlar da sırtlarını tahta duvara yaslandılar. Nihayet bunların oğlu olan AlinçeHan, kabile riyasetini ele aldı. Aynı kudret ve aynı haşmetle idare zimamını Matlupistikametinde tahrîk etti.

Alinçe Han devri, teselsũl eden umran ve inkişaf bakımlarından bilhassa tebcile elyak eser ve hamlelerin makesi oldu. Bu hengâmda da Putperestlik akıdesi vũcut buldu.

Zamanın en büyük ve en şöhretli kudretlerinden sayılan Alinçe Han'ın ikiz olarak dünyaya gelmiş iki oğlu vardı. Bunlardan büyüğünün adı Tatar, küçüğũnũnkũ de Moğol idi. Bu iki Prens babalarının hayat sahnesinden çekilmesi üzerine kendilerine kalmış olan ũlkeyi aralarında ũleştiler.

Umumiyetle Tatarlar unvanıyla anılan bu oymakların mevcudu 72 Bin Familya olarak kabul edilmektedir. Uzun yılları dolduran bir müddetten sonra bunlar, bir Han idaresinde birleştiler. Mũteaddit kollara ayrıldılar ve bir kısmı Hatay sınırlarında yerleştikleri gibi diğerleri de İKRAN adı verilen nehir boylarında yurtlandılar.

Bu esnada ise rastgeldikleri bir çok kavim ve uruklarla savaşarak pek mühim galebat ve fũtuhata eriştiler. Artık bu tarihten sonradır ki bunlar, dünya çapında silâh ve söz sahibi olduklarını cihana gösterdiler.

(Devam edecek)

Hattatlar Armağanı

Veli Sabri Uyar

(123—124 Sayıdan devam)

119 Hattat Mehmet bin Abd-al Allah al kunevi.

Türbeyi Mevlânâ müzesinde cema-kânda teşhir edilmiş olan 677 tarihinde yazılmış bir mesnevi-i şerif nüshası vardır ki erbabınca çok kıymetli ve ehemmeiyeti haizdir. Hattadı olan Mehmet bin Abd al Allah al Kunevi bu nushayı asliyden ıktibas ettiği-ne hatimede tarih etmektedir. 677 sene-sinde kaleme alınan bu kıymettar nus-hanın yazısı nesihdir. 613 sahifedir, cildin köşeleri şemseli olmak üzere nefistir. Yalnız miklebi kopmuştur. Bu nusha yeni tanzım edilen defterde 60 numarada kayıtlıdır. Mevlânâ mesnevi-sinin bundan başka daha 13 nüshası mevcuttur. müze kütüphanesinde 4 nushade divanı kebir bulunmaktadır, ki bunların eskisi iki cilt üzerindedir. 768 de başlamış 770 de bitirmiştir, Yazısı nesihdir, birinci cilt 305 ikinci cilt 340 sahifedir. Bu nusha Şerafettin adında bir zata mahsus olarak kaleme alınmış-tır. ki hattadı bu zate Emir Sati - al Mevlevi unvanını veriyor buda 66 nu-marada mukayyettir. Yine buradaki eski nushalardan biri de Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled in iptidaname, Reba-bname, İntihaname-sini ihtiva etmektedir ki Ahmet bin Mehmet - al - kâtip tara-fından 732 tarihinde yazılmış buda 628

sahifedir. Yazısı nesihdir. 76 numarda mukayyettir.

120 Hattat Memduh Yavuz Süslü

1317—1901 Milâdi yılında Konya'nın Durakfakı mahallesinde doğmuştur. Babası attar Yusuf Ziya efendidir. Süslü Hasan ağalar demekle mağruftur. Hasan ağa Konya redif taburu kuman-danı idi. Memduh Yavuz Süslü ilk tah-silini Nakıboğlu ilk mektebinde, rüştiye tahsilini de Konya askeri ve rüşti-yesinde yaptıktan sonra (Konya Dar-al hılafe) medresesine 1331 de imtihan la dahil olarak iptidaiyi dahil son sını-fından 1337 yılında mezun olmuştur. Konyamızın pek değerli hattatlarından Başaralı zade Hasan Fevzi efendiden on yıl yazı meşk etmiştir. Sülüs, nesih, talık, divani ve rık'a yazılarını mükem-mel surette öğrenmiştir. Yenice oba, Insuyu, Başpınar, Ilgın, Kadıhanı, Koc-hisar ve Konya'da muhtelif (çeşitli) ya-zıları ve levhaları vardır. Memduh Ya-vuz 25 Mayıs 1937 tarihinde ilk mek-tep meslekine girmiş olup halen Konya Anafartalar okulunda öğretmen bulun-maktadır. Hitabet ve edebiyat sahasın-da da kendisini tanıtmış olan Memduh Yavuz tarih Folklor ve felsefe ile de uzun yıllar meşkul olmuştur. Konya'da mün-

teşir gazete ve mecmualarda bir çok şayanı dikkat ve istifadeli makale ve tetkik mahsulu tefrikalar yayınlanmıştır. (Eşrefoğulları tarihi, Beyşehir kılavuzu Şerefli Koçhisar, Şair Ermenekli Hasan Rüştü, Dumlupınarda Mehmetciğin son sözü, Divan edebiyatından seçme şiir-ler adlı) beş kitap bastırmıştır. Mem-duh Yavuz Konya çocuk esirgeme ku-rumunda pek çok çalışmış ve kurumu bu günkü duruma kavuşturmuştur. Halk evinde kurslar komitesi başkanlığında, müze kolunda hayli çalışmıştır. Memduh Yavuz'un halası inas rüştiyesi başmual-limesi Fatma Zağfer hanımın yazıları da pek güzeldi, merhume Konya kadın-lığına tam elli sene hizmet eylemiştir. Konya'da ilk defa teessüs eden inas rüştiyesine baş muallimlikle tayin olun-muş ve hayatını bu meslekte geçirmiştir. Kendilerine bu memleket minnettardır. Büyük hocahanım demekle mağruf idi. Bin başı Süslü Hasan ağanın refi-kaları idi. Konya'da 1336 da vefat ede-rek üçler mezarlığına defn edilmiştir. Gönül isterki bu kıymetli kadının hiz-meti cezilesine mükâfaten güzel bir makbere yapılsın, ve bu suretle kadir-şinaslık ta bulunulsun. Ve ruhu muaz-zezleri şadı handan olsun.

121 Hattat Mustafa Efendi.

Konyalıdır. Mustafa Zihni efendinin oğludur, güzel hattattır, sülüs, nesih ve ta'lık yazılarını maharetle yazardı 1243 yılında ilmi fıkihten Halebi yazmış-tır. Kenarları kırmızı mürekkeple çizil-miş kayıtlıdır. Baş tarafında cüz'i tezhip vardır. yazı gayet güzel ve şaheserdir. Yusuf ağa kitaplığında 8315 numara-sında mukayyed ve mevcuttur. Kitabın sonunda şöyle yazıyor.

تمت الكتاب بعون الله الملك الوهاب من يد عبد الضعيف المحتاج الى رحمة ربه الغفار مصطفى بن مصطفى ذهني القنوي عني عنه ربه الباري في اليوم الثالث والعشرين من شهر شعبان سنة ١٢٤٣

122 Hattat Ali Sabri Koçbaş

1290 - 1873 yılında Demirhisar vilâyetinde doğmuştur. Babası demir-hisar çarşısı camii imamı Ahmet efendi-dir. İlk tahsilini bitirdikten ve hafızı kur'an olduktan sonra medreseye dev-am ederek ikmali nüsah edüp icazet-name almıştır, ilmi kiraaten vücuh, aş-a-ra ve takribi Demirhisarlı Hafız Ahmet efendiden okumuştur. Bilahara Selânik dar'al - muallimin mektebine devam ederek şehadetname ile çıkmıştır. Bal-kan harbinde muhacir olarak Konya ya hicret etmiştir, Konya'nın Çumra ilçesine bağlı Ali bey hüyüğü ilk okul muallimliğine tayin edilmiştir. Bir müd-det sonra Konya Darülfırfan hususi mektebinde kur'anikerim ve elişleri muallimliği yapmıştır, Hopsada ve eda ile vücuh okurdu. Hattatlığı babası Ahmet Hamdi efendiden öğrenmiştir Güzel sülüs, nesih ve ta'lık yazar bir çok risaleler ve levhalar yazmıştır. Bir aralık kapu camii şerifinde müezzinliği-de var idi halen ber hayat olup İzmir-de küçük oğlu İbrahim Koçbaş yanında-dır.

123 Hattat Mehmet Fahri Efendi.

1288—1871 Milâdi yılında Konya-nın Sırçalı mescit mahallesinde doğmuş-tur. Babası okur yazar sınıfından Ali efendinin oğludur iptidai ve rüşti mek-teblerinden şehadetname ile çıktıktan sonra Nakıboğlu medresesine girmiş, burada tertip dersleri denilen sarf ve nahiv ve fıkihtan feraiz gibi bilgileri Ulemadan parlak zade hacı Ahmet Fah-ri efendiden okumuştur. Sonra Konya müftüsü Aladağlı Hacı Ahmet Rüştü efendinin dersine devam ile ikmali tah-sil ettikten sonra ondan icazetname al-mıştır. Sonra memuriyet hayatına atıla-rak Konya mahkemeyi şerriyesi zabıt

katipliğine tayin edilmiştir. Bir müddet sonra zabıt katibi olmuş, Konya ve Akşehir tapu memurluğunda da beş sene bulunmuştur, tekrar Konya mahkemeyi şerriye baş kitabette nakli memuriyet etmiş ve bir arada Konya hakimliği ve kâletinde de bulunmuştur. Konya'da niyabet imtihanına girerek bir hey'eti mümeyyize önünde ehliyetini isbat edüp Ereğli kazasına naip tayin olunmuş ise de gitmemiştir. Mahkemeyi şerriyeler ilga edildiğinden ikramiye alarak vazifeden çekilmiştir. Sarı kadının Mehmet efendi demekle maruf idi, hattatlığı Konya'nın meşhur hattatlarından başarılı zade İbrahim Hakkı efendiden tahsil etmiştir. Nesih ve talik ve rikka yazardı. Eserleri oğlu Ali İhsan efendide mevcuttur. İşinde dürüst, ahlakı güzel bir zat olup 1340 tarihinde vefat etmiştir. Üçler mezarlığında metfundur. Kabir taşındaki kitâbesi şudur:

ملنا محكمة شرعية باش كاتبي فخرى اؤندى روحه
فاتحه ١٣٤٠

124 Hattat Mehmet Emin efendi.

Hacı Fettah zadelerdendir. Meşhur hattatlardan Simavlı Osman Zühtü efendinin hüsnühatte yetiştirdiği sanatkar çömezlerindendir. Güzel sülüs, nesih, ve talik yazardı. Üç dört adet Kur'anıkerim ile değerli levhalar yazmıştır. 1300 tarihinde vefat etmiştir. Musalla da metfundur.

125 Hattat Şeyh Hasan efendi.

Konya'da doğmuştur, Babası Hüseyin efendidir. Bugün Belediyemizin fidanlık bahçesidir. Akasya, cicek ve sair fidanlar yetiştirilen umuma ait bir gezinti mahallidir.

Bu dede bahçesini Şeyh Hasan efendi satın alarak genişlettikten sonra dergahı Mevlâna'ya terk etmiştir. Bu

büyük havuzu şeyh Hasan efendi yaptırmış, palamut ağaçlarındaki o zat dik-tirmiştir. Küçük köşkü ise Mevlâna dergahı bostnışınlarından Abdulvahit çelebi yaptırmıştır' Dede bahçesinin vakfiyesi mevcuttur. (1)

(1) Dede Bahçesinin Vakfı

Hacı Hasan efendi bin al merhum al Seyyit Hüseyin efendinin vakıfname-sinin hülasasıdır.

Guzatı müsliminin umdesi, mümini-ni muvahhidinin türbesi, harameyni şerifeynin hacısı al Seyyit al Haç Hasan efendi bin Al merhum al Seyyit Hasan efendi Konyanın minari mahallesinde kibleten kendinin mülk bağı ve şarkan Bostan ağa zade İbrahim ve Kemal peşe hatuni mülkleri ve şimalen Halil ve hocacihanlı oğlu Mehmet ve meşcit ve Ali mülkü ve Hacı Nurullah bahçesi ve taç al vezir medresesi garben tariki am ile mahdud iki oda, iki sofa, bir (matbah) mutbak, bir hamam, bir havuz ve kadı asker çeşmesinden altı sehimde bir sehim suyu ve eşcarı müsmire ve gayri müsmire ile küromi müstemil bağını bir bab ekmekci furununu ve elli bakırdan ibaret bakır evanini vakf etmiştir.

Dede bahçesinin vakıfnamedeki şartlar

Bahçe menafiğ ve süknası varidatının tasarruf ve istimali ve ekmekci furununun icarı hayatta oldukça nefesine vefatından sonra tevliyeti dergahı Mevlâna'da ahcı başı olanlara ve nezareti mes-cidde nişin irşad bulunanlara şart etmiştir. Bahçenin süknası ve küromunun menafii ve ekmekci furununun icarı dergahı Mevlâna'da mukim mevlevi fukarasına ve evanii nühasi de velime cemiyetlerinde ve ziyafetlerde muhtaç olanlara verilmesi ni şart etmiştir. Dükkan ve evanii nühasinden eser kalmamıştır. Bahçe fidan yetiştirilmek üzere Belediye idaresine geçmiştir.

Dede Bahçesindeki kitabe

معالي منفيت حاجي حسن باشای ذی همت
برای یادگار ایتدی بو باغی قونیهدده ازا
کلوب بر سنده سی اتامی تاریخن دیدی نزهت
بو سوق آبادی یاپدی امر ایدوب حق حسن باشا
١٢٦٣

Şeyh Hasan efendi taşralarla yani Malatya'da Niğde'de niyabetle bulunmuştur. İlmü marifet ve hüsnü tabiat sahibi bir zat idi. O zamanda kendisine nakibül eşraflık unvanı verilmişti. aynı zamanda şair ve hattat idi. Güzel şiirleri vardır. Sülüs, nesih ve talik ve divan gibi çeşitli yazılar yazardı Bahu-sus talik ve divan yazıları çok değerli ve nadide idi. Şeyh Halili Kunevinin ölümüne dair şu tarihte onundur;

(Olmaya bigâne daim lutfu mevlâ-naya Halil) 1103

Ne vakit vefat ettiği ve nerede metfun olduğu malum degildir.

126 Hattat Hasan efendi.

Beş kazalıdır. Halil efendinin oğludur. Müftü Abdulvahti efendinin dersine devam ederek ikmalî tahsil ettikten sonra icazet almıştır. Medresede tertip dersleriyle meşkul idi. Aynı zamanda kendisi hattat idi. Sülüs, nesih ve talik yazardı. 1291 de talik yazı ile aksitten Emâlimenti yazmıştır. Yazısı değerlidir. Yazdığı eserin sonunda şöyle yazmıştır.

کتابه فقیر الحقیر الداعی غفر ربه القدير وهو غفور
رحیم حسن بن خلیل غفر الله لوالديه وللمؤمنين والمؤمنات
يوم يقوم الحساب ١ جمادى الآخر ١٢٩١

Bu kitap Lise Elishleri öğretmeni Asım Tabanlı'da mevcuttur.

127 Hattat Mustafa Efendi.

Hoca Ahmet efendinin oğludur. sıbyan mektebinde ilk tahsilini bitirmiştir. Konya medreselerinde okumuş ve

icazetname almıştır. O zamanın değerli hattatlarından çeşitli yazılar öğrenmiştir Sülüs, nasih ve talik ve divan yazardı. Tezhip ve nakış işlerinde mahir idi Yazıdan çok kimselere yazı hocalığı yapmıştır. bir çok risale ve levhalarla Nahivden Molla cami yazmıştır. Yazısı çok değerlidir. Müftü Abdullah vah-ti efendinin damadı Baş kazalı Emîn efendinin vefatında terekesinden Aksekili Mehmet efendi hoca satın almıştır. Bu kitap merkez vaızı Aksekili zade Hüseyin efendi de mevcuttur. Bizzat görülmüştür. Hattı destiyle yazdığı eserin sonuna şöyle yazmıştır :

تمت الكتاب بعون الله الملك الوهاب مصطفى بن احمد
غفر الله لوالديه واحسن اليهما واليه تم في يوم الثلاث
من الهجرة من ربيع الاول لك اون بشنچى كوني لسنة
سبع وخمسين ومائتين والى من الهجرة النبوية على افضل
التحية علينا وعليهم اجمعين وسلام على المرسلين والحمد
لله رب العالمين

1:8 Hattat Ahmet Ceylan

1314 senesinde Konya'nın Babiak-saray mahallesinde doğmuştur, Babası okur, yazar ahu oğullarından Abdullah efendidir. Konya'nın sıbyan maktebinde ilk tahsilini bitirdikten sonra mülga dar- al- hılafe medresesise devam etmiş tali ikinci kısmın ikinci sınıfını ikmal ederek alelusul bir tastikname almıştır. Edebiyata son derece meraklı idi. Edebiyat hocası Konya Millet vekili Naim Hazım onat idi. O zaman Naim Hazım bey mebus intihap olunca beraber bu merakı o hevesi sönmüş idi Fakat tab'an şair olduğundan aruz ve hece vezinleriyle şiirleri vardır. Hattatlığı Başaralı zade Feyzi efendiden öğrenmiştir. Sülüs, nesih ve Talik yaz-ar güzel levhalar yazmıştır. El yazısıyla talik yazı ile tezhipli ve nakışlı yazdığı çerçevelevha şudur :

اوصافى نشر ايتكمه ايندى يره قرآن
مراجنى سبر ايتكمه چيقدى كوكه عيسى

Şiirleri ve levhaları Köprü başı ilk okul öğretmenlerinden Salih Ceylan da mevcuttur. Bundan sonra polis mektebine devam ile mektebten birinci-

likle çıkmış İzmir, Konya, Erzurum, Akşehir Samsunda polisliği vardır. Halende Samsunda polis memurudur.

Şu şiir kendisininindir:

Ailemin Mezarında

Gülmedim ömrümde bir gün datmadım zevku safa
Gençliğim mahvoldu hala bitmedi cevru cefa
Ben ne yaptım neyledim muntekımdır taliim
Attı girdabı helâke bakmadı asla bana
Hallerim ejderdir kesildi atiye eyler hücum
Sulha gelmez terki bilmez insafı yoktur bana
Tarumar oldu beden sade etmekten ümit
Görmedim hiçbir veta ki hayatım hicran bana
Abı abrile fem açmaz zehrolur kan ağlatır
Bi kader mahluk ararsan gör beni timsal sana
Bağladım bent mecalim sinei fersudeme
Kâinatın derdi gelse muntazar bağrım ana
Camîi mevti gel azrail kıy canıma
Çille destim doldu artık yaraşır hakkım bana
Çün Ziya takat kesildi köhneleşti her yerin
Otuz üç yaşına girdin ellilik derler sana.

129 Hattat Hacı İsa efendi.

1050- 1640 yılında Anamur'dan Hadim ilçesinin Bolay köyüne hicret etmiştir. Babası Ulemadan Hacı Yusuf efendidir. Mukaddematı ulumu köyünde tahsil etmiş hadime gelerek büyük hadiminin halakai irfanına müdavametle ikmalî tahsil ettikten sonra ondan icazet almıştır. Hadimi Hocanın mezuniyeti üzerine ders okutmağa başlamış az vakit içindetâlakatı lisaniyyesi sayesinde neşri envarı ulum etmiştir. Sıyyıt tüş şöhretini işitenler halâkai tedrisini akın, akın gelmişlerdir. Aynı zamanda kendisi güzel hattat idi. Sülûs, nesih ve ta'lık yazardı. 1169- 1755 de besmele risalesi tertil - al kur'an risalesi vezaif - al mevta li hadimi duhan risalesi adında ta'lık yazı ile dört dane hadimi medresesinde kitap yazmıştır. Bu risalelerde merkez dersiamlarından

Hacı İsa Ruhi bolay da mevcuttur. Bizzat görülmüştür, Hattı destiyle yazdığı risalelerin sonuna şöyle yazmıştır :

تم من يدعبد الضعيف المذبح الى ربه القادر عيسى
بن حاجي يوسف بن حاجي عيسى بن اخاخي موسى في
مدرسة الحادام غفر الله لهم اجمعين بحرمه رسول الكرم
١١٦٩

130 Hattat Hacı İsa efendi.

Hadim kazasının Bolay köyünde doğmuştur. Babası ulemadan Hacı Süleyman efendi. Merkez varız Hacı İsa Ruhi Bolay'ın dedesidir. Ulumu iptidaiyyeyi köy sıbyan mektebinde tahsil etmiştir. Sonra hadime giderek meşhur hadimi zade münzevi Sait efendinin halakai tedrisine devam ederek ikmalî nusah ettikten sonra ondan icazet almıştır. Bununla beraber Abu hevasının lâtiliğiyle meşhur olan Bolay köyüne

avdet edüp orada bir cami, medrese, çeşme yaptırarak bu suretle köyün ihyasına başlıca sebep olmuştur. İnşa ettiği medresede neşri uluma başlamıştır. Halakai tedrisinde bir çok talebe kendisinden istifade ve ahzi feyz ederek müşküllerini hal ederdi. Müsafirperverliğiyle, sehavetiyle, şecaatiyle, ilmü fazlile iştihar etmiş ve bu surette halkın hüsnü teveccühünü kazanmıştır. O zamanın ünlü hattatlarından Ali Fevzi efendiden çeşitli yazılar öğrenmiştir. Sülûs, nesih, ve ta'lık yazardı. 1257—1841 M. yılında bir delâilî hayrat yazmıştır. Güzel takrir ve kuvveyi hafızaya malik bir zat idi.

El yazısıyla yazdığı delâil hayratın sonuna şöyle yazmıştır.

كتبه اضعف الكتاب الفقير عيسى بن سليمان
الحجاب من تلاميذ علي افندي النواحي غفر الله عنهم
ولو الديهم ولاستاذهم سنة ١٢٥٧

1293 de Şehiden vefat etmiştir. Hadimin Bolay köyünde meftundur.

131 Hattat Ali Vasfi efendi :

Ali Vasfi efendi Mulla Mehmet

efendinin oğludur. Öz demiri medresesi müderrisi Başaralı zade İbrahim Hakkı efendiden hem ders okumuş hem de hattatlığı öğrenerek ikmalî tahsil ettikten sonra ondan icazet almıştır. Güzel sülûs, nesih ve ta'lık yazardı. 56 adet mushafı şerif yazmıştır. Hattı destiyle yazdığı Kur'anı kerimin başı ve sahife kenarları ve sure başları ve durak yerleri ve sonu kâmilten tezhiplidir. Yazısı nesihdir. Gayet mahirane yazılmış şaheserdir. Tezhip ve nakış işlerinde ihtisası vardı Mulla Mehmet zade diye meşhur idi. Bu kur'anı kerim pürçüklü mahallesinde kazanlı zade Mehmet efendide mevcuttur. Bizzat görülmüştür. 1289 tarihinde yazdığı kur'anı kerim sonuna şöyle yazmıştır :

در كتيبه الفقير الحقير الى رحمة ربه القدير السيد علي الوصفي
بن ملا محمد من تلاميذ ابراهيم الحق المصنف الشريف
ست وخسين بعناية رب العالمين غفر الله لنا ولوالديهما
الهادي سنة تسع وثمانين ومائتين بعد الف في ذي القعدة

(Devam edecek)

23 Nisan Destanı

Bir yanda Sakarya, bir yanda Fırat'
Nasıl şair yapmaz duyan insanı ?..
Millet te, Başbuğ da şahıanmış bir at,
Nasıl yaratmazlar 23 Nisanı ?..

Yakar da kalbini bu nazlı hilâl,
Çıkar da dünyayı sarsan ihtilâl,
Geçer de başına Mustafa Kemal,
Nasıl çiğner düşman aziz vatanı ?..

Sayırsız Hâkânın, Hau'ın var senin'
Tarihde şöhetin, şanın var senin,
Her cephe de akmış kanın var senin.
Arkadaş ! İlk önce kendini tanı !..

Bu millet yıkılmaz bir ulu çınar,
Bağrında mukaddes bir ateş yanar,
İnönü, Sakarya ve Dumlupınar,
Onun yazılmamış birer destanı !..

Yaparken köylerde, kentlerde düğün,
Öğün Türklüğünle arkadaş, öğün !
Başına buyruktur her yurttaş bugün,
Koğduk memleketten hâin sultanı !..

Dağ başını duman alamaz, artık,
İzmir'e kâfirler dalamaz, artık,
Vatikan çanını çalamaz, artık,
Ayaktadır çünkü Türkün arslanı !..

Ey Samsun, Ankara, Erzurum, Sivas !
Can verdi pençende kanlı ihtiras,
Yaratmak bir Rab'be, bir de Türk'e has,
Şaşırttı irâden bütün cihanı !..

Bereket ayıdır bu yağmurlu ay,
Hareket ayıdır bu uğurlu ay,
Toplandı bu ayda yüce Kamutay,
Unutma, Türk genci, 23 Nisanı !..

Olunca her kuvvet azmimize ram,
Dağıldı ÖCAL'ım ruhlardaki gam,
Çocuklar bu ayda yaparlar bayram,
Onlardır yarının büyük insanı !..

Cemal Oğuz ÖCAL

Konya Matbuat Tarihi

— V —

Yazan: Mehmet Önder

ASIE MINEURE (Revue sicientifique et lit- teraire)

Çıkış tarihi : 1 octobre 1929.

Kapanış „ : 1 „ 1929.

Sahip ve müdürü : Naci Fikret
(Başta)

Baş yazarı : Namdar rahmi (Ka-
ratay)

İdarehane : ?

Basıldığı yer : Babalık matbaası.

Resimli büyük 16 sayfa, sayısı 30
kuruş.

(Asie Mineure) konya ve çevresi-
ni harice tanıtmak gayesiyle fransızca
olarak yayınlanmıştır.

(Asie Mineure) ismi M. Mes'ut
Koman tarafından konan bu aylık dergi
bir sayı sonra kapanmıştır.

Yazarları : Naci fikret (Notre but
Namdar Rahmi, Abdullah Cevdet (Let-
trepreface) Mubarek Galip (Une
excursion, a Yozgat et aux environs),
Yusuf Şerif (L' orient dans la littara-
ture française) Mehmet naci Examens
fait sur les ecoliers d'Erzeroum)

Derginin gayesini bildiren başyazı-
da şöyle deniyor :

“L' Asie Mineure publiera toutes
les decouvertes recentes concernant l
histoire, l'archeologie, les civilisations

ancienneset modernes' l ethonographie
les moeurs et les coutumes des habit-
ants et aux cultes, officiels et esateriq-
ues, de cette contrée qui fut, depuis
les tempsles plus recules, la scene de-
sevenements les plus importants, et le
fayer de tant de civilisation jadis flor-
issantes et maintenant eteintes „

Sayıları muhtelif eşhas ve kütüp-
hanelerde vardır.

Halka Doğru

(Haftalık şiir mecmuası)

Çıkış tarihi: 1 haziran 1929.

Kapanış tarihi: 1 haziran 1929.

Sahipleri: Nail V. Rıza Polat.

İdarehenesi: Yok.

Basıldığı yer : Babalık matbaası
Konya.

1 Sayı çıkmıştır, 4 sayfa ve 2,50
kuruştur.

Dergide Nail V. ile Rıza Polat'ın
ikişer şiirleri vardır. O zaman Konya
Erkek Muallim Mektebi'nin öğrencileri
olan bu iki genç kanuna aykırı yayın
yaptıklarından dergi millî eğitimce ka-
patılmıştır. Sayılar toplattırılmıştır. (1)

Balarısı

(Resimli, ilmî ve edebî aylık mecmua)

Çıkış tarihi: 15 kasım 1929

Kapanış tarihi: 15 kasım 1929

İdarehane: Yok.

Sahipleri: Rıza Şükûh (Abdürşekür) N. Rahmi.

Basıldığı yer: Babalık matbaası Konya.

1 sayı çıkmış olan bu dergi açık resim koymuş olduğundan ahlâka mugayir sayılarak millî eğitimce kapatılmıştır. Dergide edebî ve aktüel yazılar vardır. Sayıları toplattırılmıştır. (2)

Işık Yolu

(15 günlük edebî talebe mecmuası)

Çıkış tarihi: Mayıs 1927

Kapanış tarihi: 1931.

Sahipleri: Konya Erkek Muallim Mektebi son sınıf talebeleri.

İdarehane: " " "

Basıldığı yer: Konya E. Muallim Mektebi matbaası.

Her sayı 16 sayfa 5 kuruştur.

Öğretmen namzetlerinin ilmî, edebî, felsefî yazı ve şiirleri yayınlanmıştır.

Bazı yazarları: Ahmet Hamdi, Necmi, B. Cahit, Dr. Cevdet, Mehmet Emin, Rıza Polat, Gültekin, Halit, vs.

Dil, Edebiyat Tarih

Araştırmaları

(Konya Halkevi tarafından ayda bir çıkarılır)

Çıkış tarihi: Kasım 1934

Kapanış: 1935

Çıkaranlar: Halkevi adına M. Ferit (Uğur), M. Mes'ut (Koman)

Basıldığı yer: Selçuk matbaası-Konya

Her sayı 60 sayfa, tanesi 25 kuruştur.

Bu dergi Halkevinin Dil, Edebiyat, Tarih kollarının çalışmalarını toplu bir şekilde yayıyordu. 3 sayı çıktıktan sonra yerini (Konya) Halkevi dergisine terketti.

(1) (2) Sayıları toplattırılan bu iki dergi, bir tesadüf neticesinde elime geçti. Bunları da burada tanıtmağı bir vazife sayıyorum.

Yazarları: M. Ferit Uğur, M. Mes'ut Koman, İ. Hakkı Koman, Hicrî Göncel, Hüseyin Namık (Orkun), Necip Asım, Abdulgaffar, M. Zeki, Frans Milter v.s. 3 üncü sayısı Ekekon basımevinde basılmıştır.

Ç A Ğ

(Haftalık çıkar Ulus ve Ülkü gazetesidir)

Çıkış tarihi: 15 Aralık 1934.

Kapanış tarihi: 28 Kasım 1936.

Sahibi ve İdare müdürü: Edip Nazım Ermaral.

Neşriyat Müdürü: M. Nazım Evren.

Yazı İşleri Müdürü: Basri Gökkaya.

İdarehane: Sür'at basımevinde özel daire—Konya.

Basıldığı yer: Konya Sür'at Basımevi. Her sayı 4 sayfa ve fiyatı 100 para-dır.

Bazı yazarları: Nazım Evren, Basri Gökkaya, Cemal Kaynak, M. N. Güntel, Adil Aykut.

Çağ bir aralık yayını tadil etmişse de tekrar çıkmıştır. 44 üncü sayısında Arşitekt Şahabettin (Uzluk) imzasıyla: Konya'nın bugün bir plânı var mıdır? başlıklı başmakaleden :

"Vakta. büyük harp seneleri içinde şehrin plânını, bir Macar Mühendisi yapıyordu. Acaba o plân ikmal edilmiş bir şekilde midir? Hangi noktalar esas tutularak plân vücuda getirilmiştir? Eğer benim gördüğüm plân ise bu günkü şehir mimarisinin aradığı karakteri haiz olmadık bir şeydir." demektedir. Yine aynı sayıda Konya Panayırı adlı bir yazıda: Varidat kaynakları pek az olan Konyamıza mühim para getirecek olan bu panayır meselesine lâzım olduğu ehemmiyeti vermemiz hepimizin borcudur, denmektedir.

Çağ gazetesinde birkaç roman da tefrika edilmiş, gençlere şiir ve edebiyat sayfeleri ayrılmıştır. Koleksiyonu mevcut değildir!

(Sonu var)

Konya Bilginleri

Yazan: V. Sabri UYAR

(123—124 Sayıdan devam)

24 Konya müftisi vakıf Hacı İbrahim efendi

Nakib Al-Haç İbrahim efendi bin Seyyid Mehmet efendi. Ahmet Fakih mahallesinde bir camii şerif ile 28 oda ile bir ders haneden ibaret olarak bir medrese yaptırmıştır. Kendisi yaptırdığı camii şerifin vazifeyi imametini bil-fiil ifa edüp medreseye de müderris olmuştur. Nakiboğlu medresesi demekle mağruftur. Pek çok hayrat ve hasanatı vardır. Ashabı servetten idi, hademesi hayratın masalihine karşılık olmak üzere geliri vakfiyesinde munderictir. Evkaf dairesi tarafından idare oluna gelmektedir. Mülga meşrihatı islamiyyece müseccel olan silsilenamesi elde edilmiş ise de dercinden sarfınazar edilmiştir. Mederesede tedris ve ifta ile meşgul idi. Asrınba ülemayı ümmetin büyüklerinden idi. Alim ve fazıl ve kâmil bir zat olup 1177 tarihinde vefat etmiştir. Mezkur camii şerifin gün batısı cihetinde metfundur. Kabir taşındaki kitabesi şöyle yazılıdır.

آه حضرت سید ابراهیم افندی کیم آنک
حسن اوصافی دکل کنجیده نقل و بیان
رفق و رأفت مذهبی صبر و متانت مشرب
خلقه راحت مطلبی جو بنده امن و آمان
دکنواز و نرم خو خاطر شناس خنده رو
قدردان و خیر کو امداد کار بیکسان

مصدر نیکو اثر آثارى جمله معتبر
انسک امان! نظر همواره خجواتى حسان
حقه دائم محتشل رأی صوابی و معتدل
نطقی غم فرسای دل لطف جزیل رابکان
چون مقام اسعدی اولدی حریم معبدی
شطر مسجد مرقدی اولسون مطاف قدسیان
راسخا! هر مردوزن تاریخ دیر سر و علت
قیلیدی ابراهیم افندی صحن فردوس مکان

- ۱۱۷۷ -

25 Mevlâna müftü Ebu Sait al-hadimi

Fuhulü ülemadan Fazlu Kemâli ile mağruf bir zat olup 1113 tarihinde Konya mülhakatından Buhari-al-asıl olan büyük pederinin ihtiyarı hicret eylediği Hadim de tevellüt eyledi mukaddematı ulümü pederiyle ekâbiri ulemadan Kara Hacı şöhretiyle benam Mustafa efendiden bade-al-taallum pederinin tensibiyle berayı ikmal İstanbul'a gelerek o asrın en benam fuzalasında bulunan kazabadı Ahmet efendiden parlak bir surette ahzi icazeye muvaffak olarak vatanına avdetle tedris ve tel'ife başladı. Az zaman içinde afaka intişar eden sıy-tı fazlı dolayısıyla daveti padişahhiye icabeden ikinci defa payitahtı hilâfete gelüp ulemayı vaktile beraber bizzat padişah da hazır olduğu halde (Aya-sofya) camii şerifindeki takrir eylediği fatihai şerife tefsiri takriri umumiyyeyi calip oldu. Ve teltifatı şehriyariye mazhariyetten sonra mutayyeben memleke-

tine izam olundu. Memleketinde kiraran itayicazeye muvaffak olarak 1176 tarihinde daribakaye intikal etti. Mezheben Hanefi, tarikaten Nakşibendidir. Hattı desti aliyleriyle muharrer evrak arasında "Pederimin kabri şerifinde murakebeye varmış idim, karşımda temessül eyledi nasihat istedim. İşte beni görüyorsunya dünyanın hirsu tamah mezmumundan tevakki iderek cenabı hakka mütevekkil ve anı ihsanına kani ol dünyade halık-al-esbabı unutup ihtiyacı nı sebebi suri olan kula bildirirsen hak seni adi kimseye muhtac eder. Eğer ihtiyacını herkesten ihfa ile ancak hazreti zülcelâle arzidersen dünya bile sana azrı ru'yı ihtiyac eder,, buyurdıkları münderiçtir. Asarı fazılaneleri pek çoktur. Osmanlı Müellifleri. Cilt 1. Sahife 296

Hadimi hocanın şeceresi ilişik sahifededir.

Hadimi Hocanın bir şiir ve mühürü:
*Ey Bari Hüda bihakki hestî şeşciyz mera medet firisti
İlmü amel ve ferah desti iman ve eman veten düriüsti*

Şeyh Seyyid Mehmet

ای بارخدا بحق هستی شش چیز مرا مدد فرستی
علم وعمل وفراخ دستی ایمان و آمان و تندرستی
شیخ سید محمد

KIT'A

*İşittim ruhu kudsiden sahergâh
Sadayı ayeti tubu ilâllah
Uyup bilmezliğiyle nefsi şome
Günahlar işledim estagfurullah*

ایشیتدم روح قدسیدن سحرگاه
صدای آیت توبو الی الله
اویوب بیلمز لکیله نفس شومه
کناهلر ایضادم استغفرالله

KIT'A

*İkbali felek her kime eylerse teveccüh
Bi şübhe durur bizi kebogter ve ted üzre
İdbaride ikbali gibi rac'at ederse
Bevl eyler odem kelbi nuhuset esed üzre*

اقبال فلك هر کیمه ایلرسه توجّه
بی شبهه طورور بیض کبوتر وند اوزره
ادباریده اقبال کی رجعت ایدرسه
بول ایلر اودم کلب نخوست اسد اوزره
تارخ وفاتی خاتمه صلدا

۱۱۷۶

Tarihi vefatı:

26 Eşenlerlioglu Müfti Seyyid Ahmet Efendi.

Seyyid Ahmet efendi : Büyük Hadiminin sülalesinden Seyyid Mehmet efendinin büyük oğludur. Kapu camii şerif banisi Konya müftüsü Eşenlerli Seyyid Abdurrahman efendinin büyük biraderidir.

Tahsili ulum yapmak için Karaagaca gitmiştir. Karaagacın meşhur ulema ve te'lif sahibi müfti Ahmet Rüştü efendinin halakayı irfanında devam ederek şiddeti zekâsı sayesinde yedi senede ulumü fünunı aliye tahsiline mufaffak olmuştur. İkmali nüsh ettikten sonra üstadı Ahmet Rüştü efendiden icazet almıştır. Memleketine avdet edeceğinde hocasının haremının elini öpmek ve bu suretle duasını almak üzere yanına varır oglum peki amma yedi sene hoca efendi senin yüzünden ders hazırlayacağım diye giceleri sabahlara kadar uykusuz ve rahatsız kalmıştır. Bu yedi sene içinde bana iltifat göstermediği gibi yanıma dahi hiç gelmedi. Sana hakkımı halal etmem fakat seni tam manasıyla bir insanı kâmil ve nadiratten bir iyi hoca yetiştirdiği için şimdi hakkımı halal ettim diyerek hocasının refikası çok iltifat gösterir ve memnun olarak neşri ulum etmesi için hakkında dua eder memleketine geldikten sonra talimi tedris ile meşgul olmuştur. Halakayı tedrisinde yüzlerce ulema ve fudala yetişmiştir, Neşri ulum sırasında iken Konya müftiliği münhal olunca beraber irade ile konya müftiliğine tayin olunmuştur. Tedris ve ifta ile meşgul idi o vakitlerde Konya mer-

kezi membai ilmü irfan olduğundan Konya'da da binlerce talebe yetiştirmiş ve icazet vermiştir, Mumaileyh Ahmet Efendi Keskin zekaya malik fazlı kemaliyle mümtaz bir zat idi. Sultan Alâettin camii şerifinin şimal cihetindeki kabristanda metfundur.

27 — Eşenlerli oğlu Konya müftisi Seyyid Abdurrahman efendi

Seyyid Abdurrahman efendi hadimlidir. Babası ülemadan Seyyid Mehmet efendidir. Babasından ulumu aliye ve aliye tahsil ettikten sonra icazet almıştır. Bilahare biraderi olan Konya müftisi Ahmet efendinin vefatı üzerine yerine müfti intihap ve tayin olunmuştur. Tedris ve ifta ile meşkul olmuştur. Bu zat Kapucami şerifini inşa ve 29 bab dükkân vakıf etmekle kalmayup ziyaiyye medresesini yaptırmış ve akar olmak üzere 9 dükkân vakfetmiştir. Bununla beraber Konya'dan Meram'a kadai kaldırım yaptırmıştır. Sonra mütevelliler 34 dükkân daha ilave etmişlerdir. Ve mütevelliler öldükten sonra vakfın idaresi Evkafın eline geçmiştir. Fudaladen büyük hadimi merhumun kız kardaşının oğludur. Köse müfti demekle meşhur idi. Alim ve fazıl ve nufuzlu bir zat nadir-al-vucut olup 1231 tarihin de vefat etmiştir. Sultan Alaettin camii şerifinin şimal cihetindeki hazıradaki kabirler kamilen başka yere kaldırılmıştır. Kabir taşının nereye ve kimler tarafından götürüldüğü henüz belli değildir.

28 — Konya Müftisi Seyyid Mehmet Efendi.

Seyyid Mehmet efendi : Konya müftisi eşenlerli unvanıyla magruf olan ulemadan Seyyid Ahmet Efendinin oğludur. Ulumu arabıyye ve şer'iyye ve akıyyeyi babasıyla amcası müfti sey-yid Abdurrahman efendiden okumuş ve tekмили nusahtı tam ettikten sonra pederinden parlak bir surette icazet

almıştır. Amcasının kızı Meryem hanım la evlenerek Konya'da tevaddun edip kalmıştır. İhtiyarettin mahallesinde sakin idi. Sonra amcası müfti Seyyid Abdurrahman efendinin ölümü üzerine yerine müfti olmuştur. Tedris ve ifta ile meşkul idi. Halkayı tedrisinde bir çok talebe bulunurmuş takrir ve ifadesi fevkalade bir surette idi, Kendisi çok serbest ve açık meşreb idi. Kimseden çekinmez idi. İlmü usul ve maani ve sair fenlerde yedi tulası varidi. Seyyid Mehmet Efendinin oğlu Naci Süleyman efendiyede „Nakıp - al-ul ema unvanı verilmiştir. O sülale dadi hak olarak hep vefreti fikir, kesreti zeka sahipleri idi kuvvei hafıza ile beraber kudreti ilmiyyeye malik fudaladan bir zat idi Bütün soruşturma ve araştırma neticesinde hangi tarihte vefat ettiği bilinememiştir. Yalnız merkadi Sultan Alaattin camii şerifi hazırasında babası ve amcası yanında metfundur.

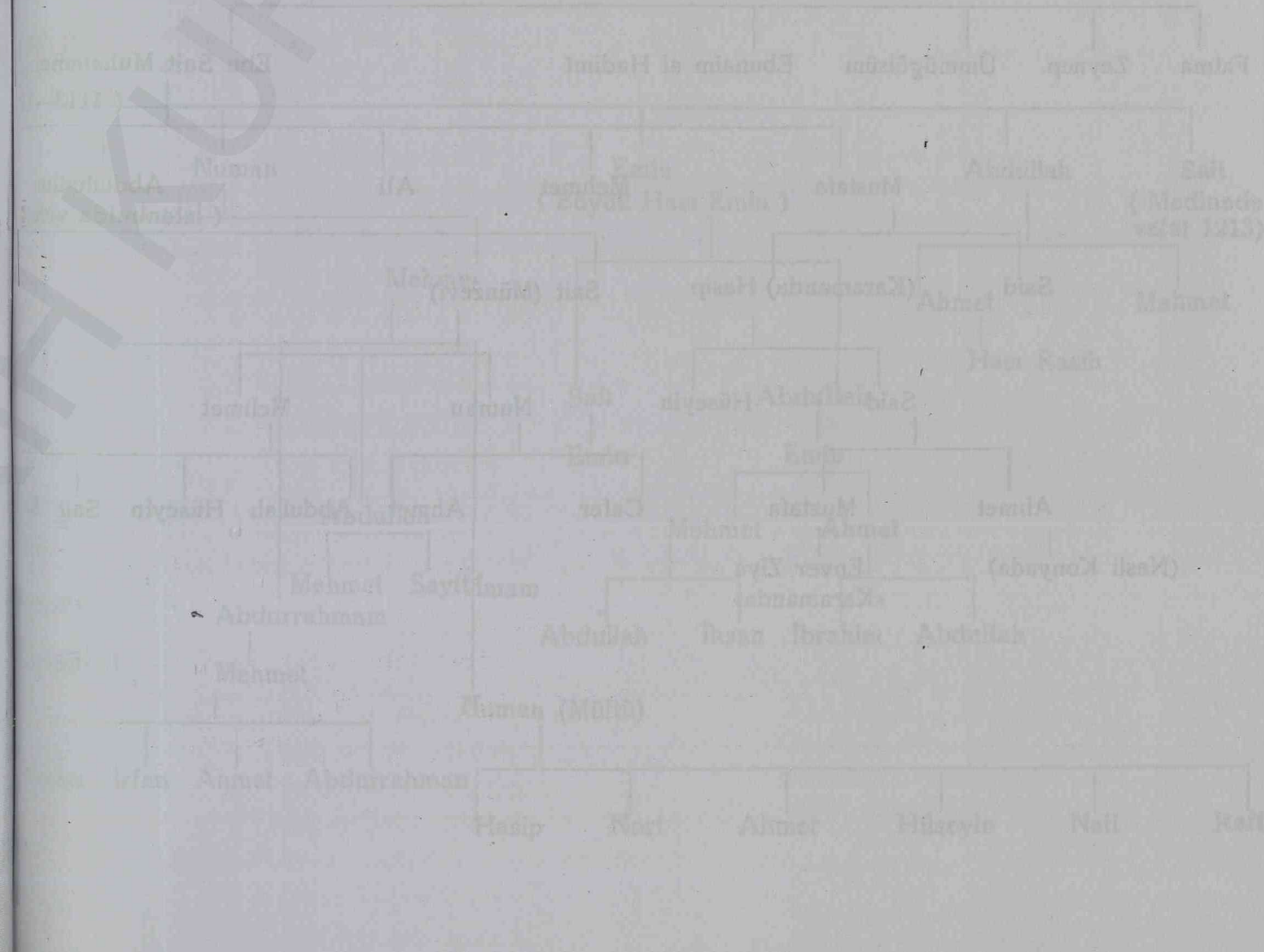
29 — Müfti Şehit Esseyyid Ahmet Hadimi efendi.

Meşhur Ebu Sait Mehmet Hadiminin oğlu Hacı Abdullah efendinin küçük oğlu olup hadimde dünyaya gelmiş ve ilk tahsilini orada yaptıktan sonra ikmal tahsil için İstanbul'a gitmiş ve ayaklı kütüphane namıyla magruf müfti zade al-antaki Mehmet efendiden okumuş ve ondan icazet almıştır. Uzun müddet İstanbul da kalmış 1225—1238 senesi arasında müftilikle Konyaya gelmiş ve müfti olmuştur. Konya'da bulunduğu zaman bağılcalı oğlu müfti hacı İbrahim efendiye damat olmuştur. Bu tarihler arasında ziyaiyye ve irfaniyye ve kadı zade medreselerine müderis ve tedrisle meşkul olmuştur. Hadim de müfti olan büyük biraderi Hacı Mehmet efendinin vukuu vefatına mebnî Konyada müftiliği terk ederek Hadime müfti olarak gitmiştir. Hacı Rasih ve Hacı Alice ve Sıddıka isimlerinde iki kız ve bir oğlu olup bunlardan kız-

ları Medineyi münevvereye hicret ederek orada vefat etmiştir. Hacı Rasih efendinin mutahhara hanın adında bir kızı hayatta olup Sadattan biri ile izdivacından sonra zevciyle Cidde'ye gitmiş ve elyevm orada bulunmaktadır, Mumaileyh Ahmet Efendinin halakayı tedrisinden iki bini mütecaviz talebesi varmış Şanı şöretini işitenlerden etraf ve eknaften çekilüp gelirlermiş. 1248 tarihinde irithali darı cihan olmuştur, Hadimde büyük babası yanında metfundur. Kabir taşındaki kitabesi şudur :

فضل و علمیه محقق فاضل زمان
سرتسر نشرعاسی اولشیدی رایکان
زهد تقوی ایله مشخون نسل پاك خادی
امرحقن ایردی رتبه شهادت ناکهسان
منظر اسرار مولی اولدی بیچون اول همان
یارایندی سید آشیان هم پیغمبران
رحلت ابتد کده بقایه رحمة الله علیه
کره ایتدی انس و جان هم توفلک هفت آسمان
وهیبا تاریخم احمد شاگرد یریتی
روحنه احسان ابدن فاتحه اولسون اشادمان

- ۱۲۴۸ -

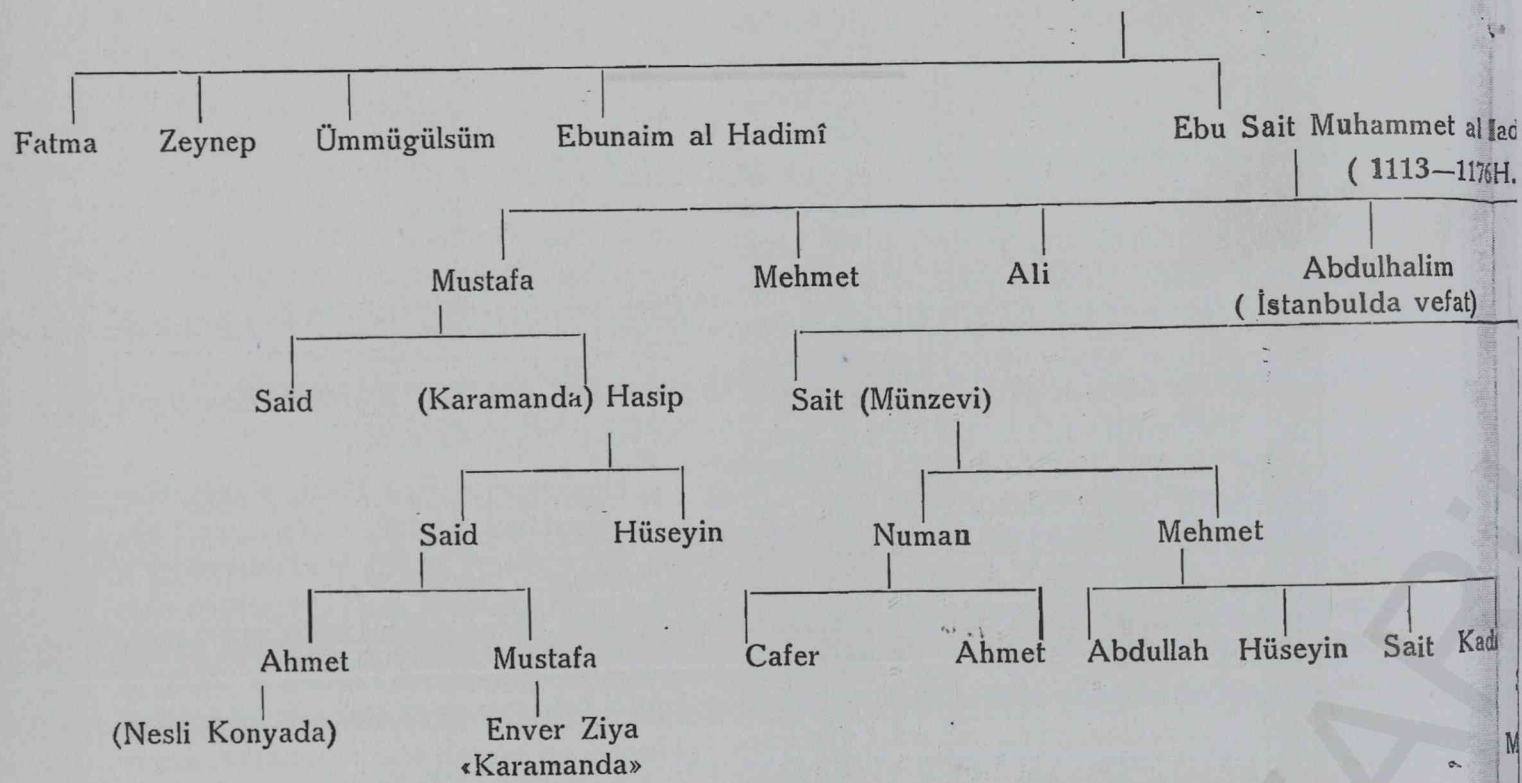

(?) Sonra sahnedir.
Tevfik hat selih Ebu Said Muhammed el-Farisi nin eler den tasduur [Muzam, Farisi
[Tasduur nin Rasih den neyime miltur

Konya Bilginleri
(sahife 2 No. 25 e ektir.)

Hadimî Hocanın Nesebi

Fahr-al Rûm Kara Hacı

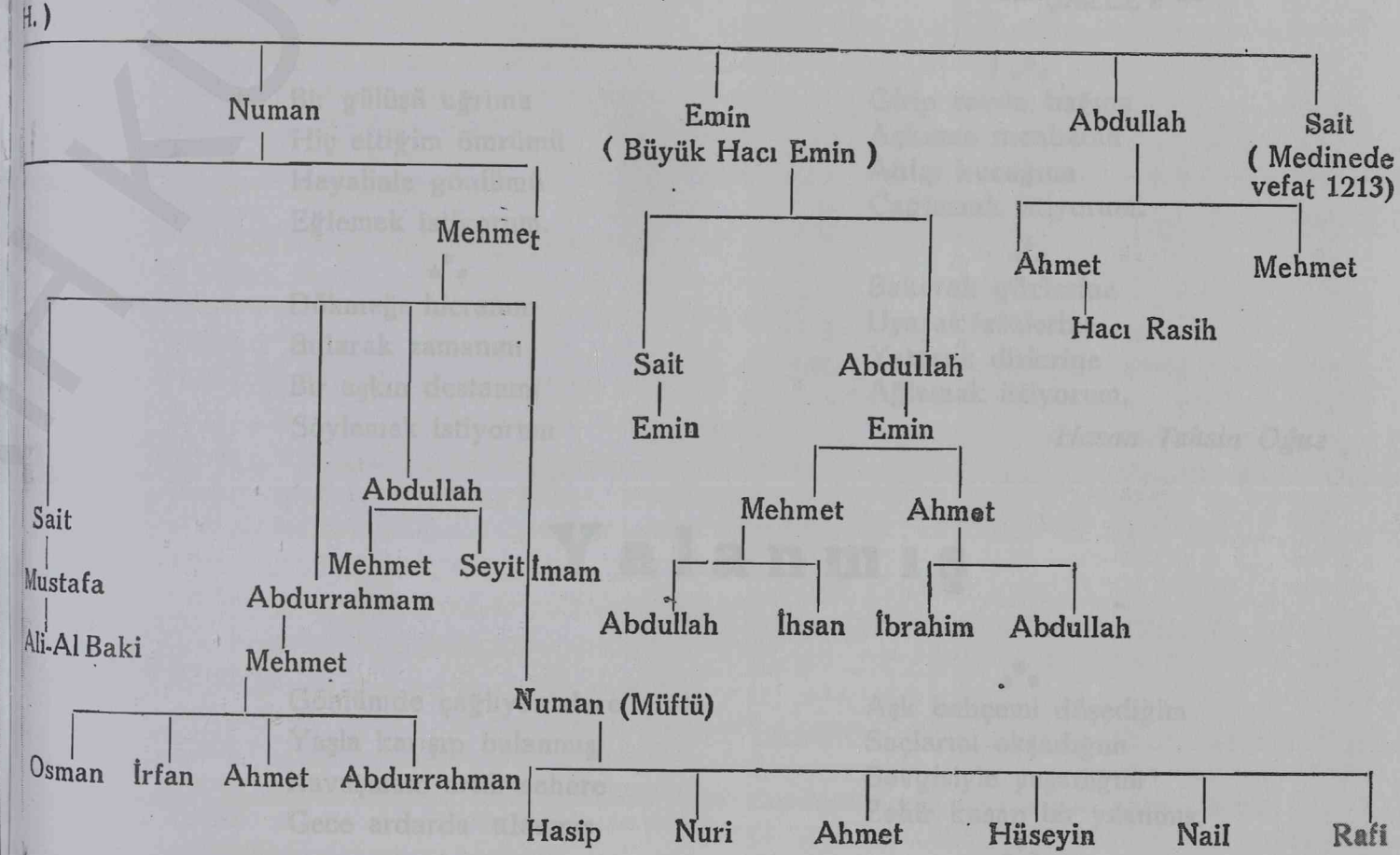
(*) Şecere sahibidir,

Tercümei hal sahibi Ebu Said Muhammed al-Hadimî'nin eşleri dört tanedir: [Meryem, Fatma, Zahide,

Şecere Cedveli (شجره سى)

Mustafa

Hadimî (*)

ve ismi malûm olmıyan Emir Müftü'nin kızıdır.]

(Ezgi) ilove
Hadimî Hocanın

Fahr-al Rûm Kârî

AMATOR SAHİFESİ

Ağlamak İstiyorum

— ŞAZEL'e —

Bir gülüşü uğruna
Hiç ettiğim ömrümü
Hayalinle gönlümü
Eğlemek istiyorum.

Dökmeğe hicranını
Bularak zamanını
Bir aşkın destanını
Söylemek istiyorum

Girip sevda bağına
Aşkının menbainâ
Atılıp kucığına
Çağlamak istiyorum.

Bakarak gözlerine
Uyarak sözlerine
Yatarak dizlerine
Ağlamak istiyorum.

Hasan Tahsin Oğuz

Yalanmış

Gönlümde çağıyan dere
Yaşla karışıp bulanmış
Kavuşmam artık sehere
Gece ardarda ulanmış

Yârden kaçını kaçını
Kopardım ipin ucunu
Giymem saadet tacını
Başıma dertler dolanmış

Aşk bahçemi döşediğim
Saçlarını okşadığım
Sevgisiyle yaşadığım
Zehir kusan bir yılanmış.

Bülbül dertlisin oluştâ
İhtiyarladın genç yaştâ
Geldin gidiyorsun işte
Yaşamak bir yalanmış,

Ali Rıdvan Bülbül

Beşerî Hayatın ilk safhaları

Basri GÖKKAYA

(123 - 124 Sayıdan devam)

Bu güne kadar etüde çektiğimiz konular, muhtelif problemler çerçevesi içinde hayatın ilk tekevvün ve tecelli senfonisine imkân nisbetinde yaklaşmamıza hizmet etmiştir. Şimdi de Beşerin hayat âlemine ilk fırlayışını gözden geçirmek yolunu arayalım.

Bu hedefimize ulaşabilmek için de ötedenberi ele aldığımız şekil ve sistem den, ilmî ve teknik nazariyelerden lâıykî veçhile faydalanmamız gerektir.

İlkin de tebellür ettirmiş olduğumuz gibi ARZ parçası bir çok devirlerden, fizikî ve Kimyevî istihalelerden geçerek hayat senfonisine kabiliye imkânını bulmuştur. Ve binnetice Basitten Mürekkebe, iptidadan müntehaya, şekilden te azzuv doğru merhale merhale yol alarak nihayet hayat sırrına dayanabilmiştir.

Ötedenberi izah edegeldiğimiz üzre Tabiat kanunları, bu nazik ve hassas dekoru, nihayet pek uzun zaman ve pek çetin şartlar dahilinde işlemiş, canlandırmış ve mucizeli bir hüviyete büründürmüştür.

Başlangıçta ilk hayat senfonisinin mercan ve süngerle mikrobik hayvanlarda tezahür ettiğini ifadede mübalağa yoktur. Bütün bir manzume teşkil

eden hayat mekanizmasının ve esrarının, imtidadı sırasında son ve mütakâmil bir fenomen olarak Memeliler, dört ve iki eliiler, yani Beşer kütlesi göze çarpmaktadır.

Daha sonra da cinsleri kesilen ve en eski hayvanlar zümresini meydana getiren neviler, hayat sahesine atılmışlardır.

Tatbikî anatominin verdiği açık bilgi, delil ve belirtilere göre basit hayvanların dimağları, hacim yönünden pek küçük bir mahiyette kalmıştır. Bu sebepten onların kabiliyetleri de nihayet bir sevkı tabiî sınırını aşamamıştır. Âdeta ve hemen hemen birer canlılık müveddesi olmak mertebesinden daha ileri bir imtiyaz sahibi olamamışlardır.

Netekim balıklarla kuşlarda ve diğer iptidai hayvanlarda dimağî teşekkülât mevcut olmakla beraber fizikî ve idrakî rolleri de o kıyratte mahdud kalmıştır.

Ancak tabiat kanunları, her nedense dimağca en mükemmel ve en üstün eser olarak, yani en âlî imtiyaz sahibi olarak yalnız beşeri ortaya koymak kararında sebat göstermiştir.

Ve hakikaten de insan oğlu, bu bakımdan tabiatın en üstün vasıflarını nefsinde toplamış en muhteşem bir te-

zahür problemidir. Halkat sanatının en yüce ifadesidir.

Beşer dimağı, gittikçe hacmini artırmıştır. Çapı kemal istikametini tezyid ettikçe şuur ve ihata mekanizması da onunla mütenasip olarak yücelmiştir. Buna da zekâ ve aklın feyyaz bir kudret alış delil olarak gösterilmektedir.

Zarfin kesafeti ve lacmi, aklın şiddet ve keskinliğine alamet sayıl-gelmiş...

Tatbikî anatominin ortaya koyduğu müsbet hakikatlerden ve nazariyelerden yardım alınarak dava bu suretle şeffaflaştırılmış bulunmaktadır.

Ve bu teorilere bir de Jeoloji bilginlerinin asırlarca süren etüdleri inzimam edince mesele, hedefine doğru yıldırım hızıyla yol alan bir teknik ufuk açmıştır.

Yine Jeoloji bilginlerinin pek çokları beşerin Maymunlardan azma veyahut türeme olduğu nazariyesine saplanmışlardır. Fakat bu çığır, uzun sürmemiştir. Maymunların inkişaf ve istihalesinden hususiyet alarak beşrin de doğmuş olması düşünceleri, daha hakikî ve daha mantikî delil ve bürhanlar karşısında yerini tamamen başka vadiye terk etmiştir.

Beşer nevinin müstakil bir hüviyet ve varlık olduğu kesin şekilde ortaya konuldu ve bunun cerhine imkân bırakılmadı. Zira beşerin gerek anatomi, gerek morfoloji kanunları bakımından temsil ettiği mümtaz hususiyetler de maymunluk davasının butlanını katiyetle tezahür alanına attı.

Bu gibi çürük ve safsatalı konulara dair kaleme alınmış bulunan bütün eserler de objektif, yani ilmî mesnetlerden mahrum, tamamen mücerret mahiyette olduklarından kıymetsiz birer masal halinde ortadan silindiler.

Ve binnetice Beşerin ilk yaratılış tarihinin de öyle sanıldığı veçhile 6-7 bin değil, hatta 25-30 binyıllık bir iş olduğu anlaşıldı. Bu iddianın en kuvvetli delilleri arasında, asırlarca toprak altında kalarak fosilleşmiş, yani donmuş ve taşlaşmış olan İskeletlerin meydana çıkmasıyla yeni istikamet alan müsbet ilim görüşü başlıca rol oynar.

Her ne kadar dinî ve dogmatik zehap ve telakkilerde Ademin yaratılışı yedi bin yıla sığan bir rakamla ifade edilmek yolu tutuşmuş ise de bu çağdan önce insanların mevcut olduğunu söyleyen âlimler, davalarını katiyete yakın bir vuzuhla ortaya koymuşlardır. Sonra muhakkak olan şudur ki Ademden maksad, beşer neslinin en son Babası bulunan ve senbolik olarak o hüviyeti temsil eden Âdem Baba olacaktır. Değilse bundan binlerce asır önceleri, TABİATIN kahrığazabına uğrayarak hayat sahnesinden silinip süpürülmüş olan Beşer kütlelerini büsbütün inkâr anlamına yol vermek iltifata yaraşır bir sistem olamaz.

Halbuki bu gibi ağır ve ağıdalı problemler, kıyas ve zehabla sırlarını ve bekâretlerini kolay kolay ele verecek mevzulardan da asla olamazlar. Sonra arzın yedi kat olması da, onun tabakalarının şimdiki taksimatına uygundur. Jeolojik fenni de 3-4 cü arz devrelerinde canlıların mevcut olmuş bulunduğunu teslim ve tasdik etmektedir.

Şu hale nazaran insan oğlunun başlangıcını ve binnetice ilk olarak hayata doğuşunu en az ve en cömert bir rakamla ifade etmek istiyecek olursak ona 25-30 bin yıl bir öncelik vermemiz gerekecektir.

Aynı zamanda mitolojik te olsa adını (18 Bin âlem) dediğimiz bu muazzam kâinatın yalnız beşer için yetmiş asırda uğrulmuş olmasını akla ve mantığa sindirmeye yeltenmek, pek fazla egoist olma dayandır.

— BİTLİ —

Halkevi Haberleri

Dil Edebiyat kolu :

Eski Felsefe Öğretmenlerinden Ali Mustafa Soylu tarafından (Felsefe ve hayata göre insanî telâkki tarzları) konulu bir konferans verilmiştir.

Nurettin Nart tarafından (Fransız edebiyatında büyük şairler) konulu bir konferans verilmiş ve her iki konferans da kalabalık dinleyici tarafından ilgi ile takip edilmiştir.

Büyük Türk Mimarı Koca Sinan'ın ölümünün 361 ci yıl dönümü münasebetiyle bir anma töreni yapılmış, hayat ve eserleri hakkında yüksek Mühendis Fakih Özlen tarafından bir konuşma yapılmış ve Sinan'a ait yazılmış şiirler okunmuştur.

Halkevinin okullar için tertipledeği konferanslardan ilki Hüsnü Çınar tarafından (Gençlik bir milletin istiklâlidir) konusu altında Ticaret lisesinde verilmiştir.

Kurslar Komitesi :

1 Nisan 1949 gününden itibaren bir Fransızca kursu açılmış ve kadın erkek altmışı bulan öğrencilerle haftanın üç gününde dersleri yapılmaktadır.

Bundan başka komite bir de Matematik kursu açmağa karar vermiş ve ilk dersi 15 Nisanda başlamıştır.

Ceza evinde ve muhtelif semtlerde açılan (Halk dershaneleri) çalışmalarına devam etmektedir.

İkinci İnönü Zaferinin 28 inci yıl dönümü münasebetiyle bir anma programı hazırlanmış ve bandonun çaldığı İstiklâl Marşından sonra bu günün önemini Kurmay Yüzbaşı Hurşit Erentürk Veciz bir surette anlatmış ve bu zafere ait seçme şiirler okunmuştur. Ev orkestrasının çaldığı seçme parçalarla törene son verilmiştir.

Güzel Sanatlar kolu :

Haftanın Pazar gündüzleri için tertiplenen Milli Saz konserlerine devam edilmektedir.

Halkevine izafeten İmtiyaz Sahibi ve Umumî Neşriyat Müdürü Halkevi Başkanı Avukat

VEHBİ BİLGİN

Ü L K Ü B A S I M E V İ — K O N Y A 1 9 4 9